

บทที่ 3

คติความเชื่อในพิธีกรรมศพของคนจีนแต่จีก่อนอพยพเข้า มาอยู่ในจังหวัดชลบุรี

ความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีของกลุ่มชน แม้ว่าความเชื่อนั้นจะเกิดจากปฏิจเจกชนก็ตาม แต่ก็ป็นวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของมนุษย์อย่างมาก ด้วยเหตุผลที่ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมทุกด้าน ดังคำกล่าวของ เสฐียร โกเศศ (2506, หน้า 153) ที่กล่าวว่า การที่จะเข้าใจโลกทัศน์ของคนในทุกสังคมได้นั้นจำเป็นต้องศึกษาจากความเชื่อที่แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ลัทธิ ค่านิยม พฤติกรรมของมนุษย์ และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

คติความเชื่อในพิธีกรรมศพ

คติความเชื่อในพิธีกรรมศพหรือเรื่องชีวิตหลังความตายมักจะมีปรากฏในทุกวัฒนธรรม ในสังคมจีนถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และมีแนวคิดสลับซับซ้อนอันเนื่องมาจากความหลากหลายของกลุ่มคนและความเชื่อ ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมมีดังนี้

1. ความเชื่อของคนจีนในเรื่องเวลาเสียชีวิตของคนตาย

ในช่วงเวลาเข้าถึงเที่ยง หากเสียชีวิตในช่วงนี้ ผู้ตายจะเอาไป 1 มื้อ ที่เหลืออีก 2 มื้อ หิ้งไว้ให้ลูกหลาน

ถ้าผู้ตายเสียชีวิตในช่วงบ่าย คือตั้งแต่หลังเที่ยงจนถึงเย็น ถือว่าผู้ตายเอาติดตัวไปด้วย 2 มื้อ หิ้งไว้ 1 มื้อให้ลูกหลาน

หากผู้ตายเสียชีวิตช่วงค่ำ คือ หลังหกโมงเย็นถึงเที่ยงคืน ถือว่าผู้ตายเอาติดตัวไปทั้งหมด 3 มื้อ ไม่ได้เหลืออะไรไว้ให้ลูกหลาน

ที่ว่าเป็น “มื้อ” นี้ก็คือนุญกุลที่ผู้ตายทำไว้ โดยดูจากว่าวันหนึ่งกินอาหาร 3 มื้อ ถ้าเสียชีวิตช่วงเช้าถือว่าเอาบุญกุลติดตัวไปด้วย 1 ส่วน คือมื้อเช้า ถ้าหลังเที่ยงก็ 2 มื้อ คือมื้อเช้ากับมื้อเที่ยง ถ้าเสียชีวิตกลางคืนถือว่าเอาไปหมดเลยทั้ง 3 มื้อคือเช้า กลางวัน เย็น โดยธรรมเนียมถ้าผู้ตายทิ้งบุญกุลไว้ให้ลูกหลานหมดทุกมื้อ ในพิธีศพลูกหลานต้องไหว้ข้าว 1 หม้อให้เป็นพิเศษ เพื่อเป็นเคล็ดให้ผู้ตายได้มีบุญกุลติดตัวไป (จิตรา ก่อนันทเกียรติ, 2549, หน้า 149-150)

2. การแต่งตัวให้คนตาย

เสื้อผ้าที่จะใส่ให้แก่ผู้ตายลูกหลานจะต้องช่วยกันดูแล้วว่าชุดไหนจะให้ใส่ติดตัว ชุดไหนจะใส่ลงไปในโลง โดยมีธรรมเนียมว่าห้ามไม่ให้ผู้ตายมีกระเป๋าดัดตัวไป เพราะถือว่ากระเป๋าคือของที่ใส่ทรัพย์สินลงการเป็นแหล่งรวมความเจริญรุ่งเรืองซึ่งต้องทิ้งไว้ให้ลูกหลาน ถ้าลูกหลานเอากระเป๋าดัดตัวไปลูกหลานก็จะไม่มีความเจริญ ดังนั้นจึงต้องมีการสำรวจเสื้อผ้าทุกชิ้น เมื่อเจอกระเป๋าก็ต้องจัดการเย็บปิดปากกระเป๋าส่งให้สนิท และเสื้อผ้าที่จะใส่ไปกับตัวผู้ตายจะก็ชุดก็ได้ แต่เมื่อนับรวมกันแล้วจะต้องเป็นเลขคู่ โดยมีชุดขาวที่จะต้องใส่ตามธรรมเนียมเป็นเสื้อขาว กางเกงขาว (จิตรรา กอนันทเกียรติ, 2549, หน้า 111-112)

การสวมเสื้อผ้าของคนบนผืนแผ่นดินจีนมีธรรมเนียมข้อถือสาอยู่หลายประการไมใช่นึกจะสวมใส่อย่างไรก็ได้เสมอไป โดยเฉพาะการสวมใส่ในลักษณะที่ผิดไปจากปกติวิสัย เช่น การสวมเสื้อผากลับด้าน สวมหมวกกลับด้าน เป็นต้น มีคำของชาวบ้านแถบอำเภอซินหยาง มณฑลเหอหนานกล่าวไว้ว่า “ใส่กระโปรงแพรกลับด้านจะต้องมีเหตุให้แต่งงานใหม่” เพราะหญิงใหม่ที่แต่งงานใหม่เท่านั้นจึงจะสวมใส่กระโปรงแพรกลับด้าน ดังนั้นหากหญิงปกติทั่วไปจะสวมใส่ในลักษณะนั้นก็ย่อมถือสากันว่าไม่เป็นมงคลจึงมีข้อห้ามเตือนไว้ การสวมเสื้อผากลับด้านนั้นถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวบ้านทั่วไปในยามมีพิธีการศพ กล่าวคือ ในหลาย ๆ ที่องที่เวลาแต่งกายให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วจะไม่สวมเสื้อผ้าให้ผู้ตายโดยตรง แต่จะให้บุตรชายหรือญาติใกล้ชิดเป็นผู้สวมเสื้อผ้าให้ผู้ตายไว้ก่อน โดยสวมใส่แบบกลับด้านไว้ทุกชิ้น จากนั้นจึงค่อยถอดออกพลิกกลับเอาสวมใส่ร่างผู้ตายอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ในยามปกติจึงห้ามสวมใส่เสื้อผากลับด้าน เพราะเท่ากับเป็นกลางบอกเหตุล่วงหน้าหรือสาปแช่งญาติให้เสียชีวิต

นอกจากนี้ยังมีประเพณีสวมหมวกกลับด้านให้คนตายด้วยเช่นกัน ดังที่มีบันทึกไว้ในบทประพันธ์หลาย ๆ เรื่องไว้ว่า “ห้ามสวมหมวกกลับด้าน เพราะเป็นวิธีการแต่งกายของคนตาย” การสวมหมวกกลับด้านจึงเป็นลักษณะอัปมงคลอย่างหนึ่งด้วย เสฐียรโกเศศ (2505, หน้า 46-47) ได้อธิบายถึงเรื่องการนุ่งห่มสองหน ชนิดเป็นปริศนาธรรมว่า การนุ่งกลับครั้งแรกแปลว่าตาย และการนุ่งใหม่แบบธรรมดาแปลว่าเกิด หรืออธิบายว่าคนเราเกิดมาก็ต้องตาย ตายแล้วก็เกิดอีก ทนทุกข์เวทนาเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จักสิ้นสุด ส่วนการนุ่งขาวนั้นแสดงว่าเป็นผู้บริสุทธิ์แล้ว เป็นผู้หนีจากความทุกข์แล้ว คือรักษาศีลปฏิบัติธรรมรักษากายวาจาให้บริสุทธิ์ การแต่งตัวศพถ้าเป็นชาติที่ถือชั้นวรรณะหรือยศศักดิ์ ก็จะต้องแต่งตัวให้เต็มยศของผู้ตาย เช่น พระศพพระเจ้าแผ่นดินก็ต้องทรงเครื่องอย่างจริง หรือในธรรมเนียมจีน นอกจากใช้เครื่องแพรสำหรับแต่งตัวให้ศพสวมเข้าไปหลายชิ้น ยังต้องจัดหาเสื้อผ้าสำรองไว้อีกนับว่าบางทีมีถึง 50 สำหรับ

3. การบรรจุศพ

คนไทยเชื้อสายจีนเมื่อเสียชีวิตจะบรรจุศพไว้ในโลงจำปา ภาษาจีนเรียกว่า กัวบัก แปลว่า โลงศพหรือโลงศพไม้ หรือเรียกว่า ตัวฉู้ แปลว่า บ้านใหญ่ เป็นบ้านหลังใหม่ที่มีขนาดใหญ่พอดีตัวของผู้ตาย และนิยมใช้โลงจำปาสีดำ ซึ่งโลงจำปานี้มี 3 สี คือ สีดำ สีเปลือกมังคุดหรือแดง สีเชลเมถก คนจีนแต่จิวในเมืองไทยที่มาจากอำเภอในมณฑลกวางตุ้ง 10 อำเภอ คือ เตี้ยเอี้ย เตี้ยอัน กักเอี้ย ซูยไต้ เยี้ยวเพ็ง ฮวงสูง แท้งไฮ้ โฝวเล้ง ตัวโปว และน้ออ นิยมใช้โลงจำปาสีดำ ยกเว้นบางบ้านที่มาจากอำเภอโฝวเล้ง นิยมใช้โลงสีแดง

ประวัติการทำโลงศพในยุคแรกของมนุษย์นั้นเกิดจากความหวาดกลัวคนตาย จึงมีมาตรการที่เข้มงวดต่าง ๆ เพื่อป้องกันคนตายกลับมาหลอกมาหลอน เช่น มัดร่างกายและศีรษะติดกับเท้าของคนตาย และเพื่อไม่ให้คนตายกลับมาบ้านถูก ญาติพี่น้องของผู้ตายจะแบกศพผู้ตายออกจากบ้านทางช่องที่เจาะไว้ และช่องนี้จะถูกปิดทันทีเมื่อศพออกไป การบรรจุศพลงในโลงก่อนเผาเป็นมาตรการที่เพิ่มความปลอดภัย ยิ่งถ้าตอกตะปูที่ฝาโลงด้วยยิ่งเป็นการดี เมื่อหย่อนศพลงไป ในหลุมแล้วมาตรการขั้นสุดท้ายคือการวางก้อนหินก้อนใหญ่ลงบนฝาโลงก่อนขุดดินกลบปากหลุม หินก้อนใหญ่นี้เองเป็นต้นกำเนิดของแผ่นหินเหนือหลุมศพ สมัยต่อมาญาติพี่น้องมักนิยมจารึกข้อความที่แสดงความอาลัยต่อผู้ตายลงบนแผ่นหิน และมาเยี่ยมคารวะผู้ตายที่สุสานในโอกาสต่าง ๆ ตามธรรมเนียมที่หน้าหลุมศพของฮวงซุ้ย หรือที่หน้าช่วงต้องมีแผ่นหินจารึกชื่อและรายละเอียดบางอย่าง เรียกแผ่นหินนี้ว่า “เจียะปี” โดยมีหลักว่า การจารึกข้อความใด ๆ ซึ่งได้แก่ ชื่อเจ้าของหลุมที่เกิดเมืองจีน วันเดือนปีเกิด ฯลฯ เนื้อความทั้งหมดนี้ต้องนับจำนวนคำให้ได้เป็นตัวเลขที่หารด้วยเลข 5 แล้วเหลือเศษ 1 หรือ 2 ก็ได้ เช่น 26 27 31 32 หลักการนี้มาจากธรรมเนียมการถือเรื่อง “โหวงโค่ว” แปลว่า ขมทั้งห้า ซึ่งขมทั้งห้าก็คือทุกข์ทั้งห้า อันได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และขมขึ้นจากการพลัดพรากโดยให้นับเกิดเป็นหนึ่ง แก่เป็นสอง เจ็บเป็นสาม ตายเป็นสี่ และขมขึ้นเป็นห้า ตัวเลข 1-5 นี้คนจีนถือเป็นธรรมเนียมนิยมว่าตัวเลข 1 และ 2 คือเกิดและแก่เป็นตัวเลขที่ดี ตัวเลข 3 4 และ 5 คือ เจ็บ ตาย และขมขึ้น ถือเป็นตัวเลขที่ไม่ดี (จิตรรา ก่อมนันทเกียรติ, 2542, หน้า 12)

ชุมชนในวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคโลหะภูมิภาคต่าง ๆ มีความนิยมในการฝังศพในโลงศพทั้งที่ทำด้วยไม้และทำด้วยหิน เช่น ชุมชนโบราณในประเทศจีนได้พบโลงศพทำด้วยไม้ เป็นรูปเรือขนาดความยาว 4.5-6 เมตร กว้าง 1-5 เมตร ภายในมีของอุทิศให้กับศพ เช่น ของใช้ อาวุธ เครื่องประดับทำด้วยสำริดเจาะรูตอนปลายทั้ง 2 ข้าง เพื่อใช้เชือกผูกสำหรับหย่อนโลงลงหลุมศพ กำหนดอายุอยู่ในสมัยราชวงศ์เซว และอันตอนต้นของจิ้น และได้พบโลงศพทำด้วยไม้รูปเรือแพร่หลายในภูมิภาคต่าง ๆ อีกมาก นอกจากนี้ในประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีในสมัยวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์ยุคโลหะ นิยมมีประเพณีการทำศพโดยการบรรจุศพลงในโลงทำ

ด้วยหิน ซึ่งประเพณีการทำศพแบบนี้ได้พัฒนาเป็นการเก็บศพภายในสุสานต่อมา โดยจีนได้เผยแพร่ผ่านเข้ามาทางเกาหลีจนถึงประเทศญี่ปุ่น (สุขสวัสดิ์ ชูวิเชียร, 2536, หน้า 13) นอกจากนี้โรงศพที่นิยมทั่วไปมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า บรรจุศพตามความยาวของโรง เรียกว่า โลงนอน ส่วนโลงนั่งเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสทรงสูงปากผายเล็กน้อยเวลาบรรจุศพจะจัดให้ศพนั่งทรงเข้าพนมมือขึ้น ส่วนโลงสามส่วนจะเป็นแบบผสมระหว่างโลงนอนและโลงนั่ง คือ ฐานเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าส่วนความยาวน้อยกว่าโลงนอน เวลาบรรจุศพจะวางครึ่งนั่งครึ่งนอน หรือเรียกว่า “ฟิงเอก” (เอกเขนก) โลงนอนเป็นโรงที่นิยมแพร่หลายที่สุด ส่วนโลงนั่งและโลงสามส่วนจะนิยมบางท้องถิ่น แต่โรงศพทั้ง 3 ชนิดนี้จะมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนเหมือนกันคือ ตัวโลง ฐาน และยอด ส่วนข้างในโรงศพจะใช้ผ้าโยงโดยรอบเพื่อป้องกันกลิ่นและน้ำจากน้ำแข็งหรือจากซากศพไหลออกมา เพราะสมัยก่อนโดยเฉพาะในชนบทนั้นการรักษาศพโดยวิธีการฝังดยังไม่แพร่หลายมากนัก ส่วนมากจะใช้ยาจุนและน้ำแข็งใส่ลงไปในโรงศพเพื่อรักษาสภาพศพไว้ไม่ให้เน่าเปื่อยและมีกลิ่นเหม็นหรือบางครั้งอาจทำด้วยไม้กระดานแผ่นและใช้ชั้นขยาตามรอยต่อเพื่อไม่ให้อากาศเข้าและอาจมีการใช้น้ำผึ้งใส่ลงไปในปาก โดยให้ขอดกกล้วยเป็นกรวยกรอกลงไปเพื่อรักษาไม่ให้ศพเน่าก่อนพิธีกรรมจะเสร็จ

อย่างไรก็ดียังมีการตกแต่งตลอดหลายต่าง ๆ เพื่อให้โรงศพมีความสวยงามมากขึ้น เช่น การตกแต่งลายเทพพนม นางฟ้า คนกลายไทยที่ปั้นเป็นลายปูนดำ และการตกแต่งด้วยกระดาษทอง กระดาษเงินหรือกระดาษสีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเอาพรหมสีต่าง ๆ มาใช้ด้วย สำหรับโรงศพของคนจีนแต่โบราณใช้ไม้ทั้งต้นขุด คือเอาไม้มาเป็นท่อน ๆ แล้วขุดเป็นร่องพอเอาศพลงไปได้ ปัจจุบันนี้ไม่ทำกันแล้วเนื่องจากไม่มีราคาแพงและหายาก แต่จะใช้ไม้หนา ๆ มาประกอบกันเข้าให้มีรูปร่างตามแบบเดิม แต่ถึงกระนั้นก็เปลืองไม้มาก คนไทยเราเรียกโรงศพชนิดนี้ว่า โลงจำปา อาจจะเป็นเพราะว่ามีรูปร่างคล้ายดอกจำปา (ส. พลายน้อย, 2542, หน้า 83)

4. พิธีไหว้ศพ

ในสมัยก่อนถ้าเป็นบรรดาเหล่าขุนนางทั้งหลายจะทำพิธีในชั้นตอนนี้อย่างยิ่งใหญ่ คนที่มาเข้าร่วมพิธีจะต้องใส่ชุดขาวและให้เงินช่วยงานก่อนที่จะเข้าประตูบ้าน ในพิธีกรรมมีการเล่นดนตรี และมีผู้นำในการทำพิธี เมื่อเจ้าพิธีบอกกล่าวว่าจะต้องทำอะไรบ้างก็ต้องทำตาม เช่น บอกให้ร้องไห้ทุกคนก็จะร้องไห้ตามคำบอกของเจ้าพิธี ก่อนกลับแขกทุกคนจะหยิบกิ่งทับทิมกับเส้นด้านสีแดงที่ผูกทำเหมือนกับดอกไม้ติดตัวไปด้วยโดยเชื่อว่าสีแดงจะทำความทุกข์และความโชคร้ายหายไป แต่ในพิธีในชั้นตอนนี้มีข้อห้ามอยู่บ้างคือ คนที่ตายเพราะอุบัติเหตุหรือตายผิดธรรมชาติจะไม่ทำพิธีกรรมชั้นตอนนี้ ถ้ามีความเชื่อว่าจะทำให้ตนประสบอุบัติเหตุเหมือนกันและผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงานก็ห้ามเข้าร่วมพิธีชั้นตอนนี้ของศพผู้หญิงสาวโสด ตรงกันข้ามถ้าศพ

เป็นชายหนุ่มที่ยังไม่ได้แต่งงาน หญิงสาวโสดก็ห้ามไปเช่นเดียวกัน เพราะจะทำให้ถูกผู้คนติฉินนินทาได้ ฉะนั้นจอห์น และหวางเหว่ยเซวีน (2549, หน้า 3) ซึ่งก็สรุปได้ว่าคนที่ตายแบบผิดธรรมชาติหรือตายด้วยอุบัติเหตุจะไม่ได้รับการทำศพที่สมบูรณ์ก็ต้องข้ามขั้นตอนพิธีกรรมบางขั้นตอนไป

นอกจากนี้ เสฐียร โกเศศ (2523, หน้า 128-129) ยังได้กล่าวถึงศพที่ไม่ได้รับการทำศพโดยบริบูรณ์ นั่นคือ

4.1 ศพเด็กเล็ก ในอินเดียไม่เผาใช้แต่ฝังตรงกับธรรมเนียมของไทย พวกไทยไท้ถ้าเป็นศพเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่มีพิธีทำศพเป็นแต่เอาเผือกห่อไปฝังเท่านั้น ชาวนิโกรแถบตะวันตกของทวีปแอฟริกาใช้โยนศพทิ้ง ประเพณีฝรั่งถ้าเป็นศพเด็กที่ไม่ได้รับลัทธิพิธีล้างบาปต้องฝังเฉย ๆ มีพิธีในลัทธิไม่ได้ ชาตินั้น ๆ ในทวีปออสเตรเลีย ทวีปแอฟริกาและประเทศไซบีเรียก็ประพาศศพเด็กโดยเอาไปโยนทิ้งเสีย หรืออย่างตึกก็เอาไปฝังแต่ห้ามทำพิธี ที่ชาติต่าง ๆ มีความคิดร่วมกันในเรื่องศพเด็กไม่ต้องทำพิธีอะไร คงเห็นว่าเด็กไม่สำคัญเท่าผู้ใหญ่ ถึงจะเป็นผีมารังความก็ไม่ร้ายแรงอะไร

4.2 ศพผู้หญิง พวกไทยไท้จะไม่ทำพิธีแก่ศพผู้หญิงที่ยังไม่มีสามี นอกจากใส่เผือกห่อไปฝังเท่านั้น บางชาติในทวีปออสเตรเลียถ้าเป็นศพผู้หญิงก็ไม่ทำพิธีศพให้ ถ้าเป็นหญิงที่ยังไม่มีสามีก็ทิ้งเฉยไม่ฝัง ชาติทราวิกบางพวกในอินเดียได้ถ้าเป็นศพคน โสดใช้ฝัง ถ้ามีเรือนแล้วจึงจะเผาได้ เรื่องไม่ทำพิธีแก่ศพผู้หญิงนั้นก็เป็นเรื่องที่คิดเห็นว่าไม่สำคัญเหมือนกับศพเด็ก

4.3 ศพผู้ที่มีความผิดและคนชั้นเลว จะทำพิธีศพเสมอด้วยคนธรรมดาและคนชั้นสูงไม่ได้ ถ้าเป็นชาติที่นิยมเผาก็ห้ามเผาคนจำพวกเหล่านี้ เป็นแต่ใช้ฝังโดยไม่มีพิธีในลัทธิ ถ้าเป็นชาติที่ถือในการฝังถ้ายอมให้ฝังก็ไม่มีพิธีในลัทธิให้ ถ้าไม่ฝังก็โยนศพทิ้งเสีย หรือฝังรวม ๆ กันในหลุมเดียว ชาวอินเดียแดงบางพวกจะเผาแต่ศพคนชั้นสูง ในอเมริกากลางแม้คนชั้นสูงถ้ามีโทษผิดอย่างหนักหนาสาหัสก็ต้องโยนศพทิ้งให้สัตว์ป่ากินเหมือนคนสามัญ ถ้าเทียบถึงประเพณีของยุโรปในสมัยก่อนใช้เสียบศพประจานก็ดูไม่แปลกอะไรกับโยนศพทิ้ง ชาวนิโกรบางพวกถ้าเป็นศพสามัญหรือศพข้าทาสและนักโทษก็เอาไปโยนทิ้ง ของไทยในสมัยก่อนก็เอาศพนักโทษไปโยนทิ้งให้แร้งกิน ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องของคนเหล่านี้ไม่ใช่คนสำคัญนั่นเองไม่ต้องทำพิธีก็ได้

4.5 คนที่ตายร้ายหรือตายโหงก็ทำพิธีศพไม่ได้เหมือนกัน เช่น คนฆ่าตัวตาย ชาวโตโกแลนด์ในทวีปแอฟริกาถือว่าพวกที่ฆ่าตัวตายเป็นเพราะผีโกรธเคืองจิตใจให้ฆ่าตัวตาย เป็นอัปมงคลแก่แผ่นดิน ฝนฟ้าจะไม่ตก จำต้องปรับญาติของผู้ที่ฆ่าตัวตายด้วย ส่วนศพให้เอาไม้เสียบแล้วลากเอาไปทิ้งเสียในรกร้าง หรือเอาไปโยนไว้ในหลุมในรู ทำอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องทำพิธีอะไร ธรรมเนียมฝรั่งสมัยก่อนผู้ตายร้ายตายที่ไหนก็มักจะฝังที่นั่น ตามข้างถนนที่เกิดเหตุ และทำ

กางเขนเป็นเครื่องหมายไว้ คนถูกฟ้าผ่าตาย โดยมากถือว่าตายอย่างนี้เป็นเพราะถูกเทวดาหรือเทพเจ้าลงโทษ คติของชาวจีนว่าคนถูกฟ้าผ่าเพราะเป็นคนบาปหนา ลุยงหรือเทวดาฟ้าผ่าเป็นผู้มาลงโทษ ชาวเบกัวนาในทวีปแอฟริกาจะไม่มีใครร้องไห้เสียใจให้แก่คนที่ถูกฟ้าผ่าตาย จำบอกว่าเป็นการสมควรแล้วทำบาปหนาจึงถูกผีลงโทษ คนดกน้ำตาย ก็ถือเป็นเรื่องบาปอีก ถือว่าผู้ตายถูกผีน้ำหลุมตัวเอาลงไป ถ้าเป็นชาวจีนเมื่อเห็นคนดกน้ำตายก็ไม่ช่วย เพราะถือว่าคนดกน้ำตายจะต้องเป็นผีน้ำอยู่ตลอดไป จนกว่าจะมีใครดกน้ำตายอีกตนจึงจะไปเกิดได้เพราะได้ตัวแทนแล้ว

5. ตายพรายหรือตายทั้งกลม ชาวแอฟริกาบางพวกถือว่าเป็นเพราะบาปหนาจึงต้องตายแบบนี้ มักจะเป็นผีร้ายต้องป้องกันอย่างแข็งแรง ส่วนชาวกะฉิ่นจะมีการฝังศพเป็นปกติ แต่ถ้าเป็นหญิงตายทั้งกลมใช้เผา ต้องทำพิธีปลงความกันแข็งแรงเพราะถือว่าเป็นผีที่ดุมาก การตายโดยอุบัติเหตุ เช่น ถูกสัตว์ขบกัด ตกต้นไม้ และด้วยเหตุอื่น ๆ อันไม่ได้เนื่องมาจากป่วยไข้ตามธรรมดา ถือว่าเทวดาหรือผีลงโทษต้องเอาศพไปโยนทิ้งหรือฝังเฉยๆ นอกจากนี้ยังมีคนอีกจำพวกหนึ่งซึ่งบางชาติห้ามฝัง คือศพของบุคคลที่มีหนี้สิน ชาวเกาะเซลิเบสในประเทศอินโดนีเซียและชาวแอฟริกาในตะวันตกห้ามไม่ให้ฝัง ในประเทศอังกฤษในสมัยก่อนศพของคนที่มีหนี้สินทำพิธีฝังไม่ได้จนกว่าจะใช้หนี้หมดเสียก่อน ยิ่งกว่านั้นในยุโรปสมัยยุคกลางผู้เป็นเจ้าหนี้ขอหมายศาลสั่งจับผู้ตายที่เป็นหนี้ได้ด้วย เพิ่งจะมาเลิกเมื่อราวร้อยกว่าปีล่วงมานี้เอง

5. พิธีฝังเด็ก

พิธีฝังเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อใดยังไม่พบหลักฐานแน่นอน บางแห่งระบุว่ามิชชีนในสมัยราชวงศ์จิ้น (จิ้น) ประมาณระหว่าง พ.ศ. 808-1131 ในชั้นแรกเป็นการทำบุญอุทิศให้กับผู้ตาย เพราะคำว่า “กงเด็ก” ในภาษาจีนแปลว่า “บุญคุณ” ต่อมาได้ใช้เป็นศัพท์เฉพาะในพิธีทำศพของพระสงฆ์จีน เนื่องจากชาวจีนนิยมประกอบพิธีสงฆ์เฉพาะงานศพเท่านั้น พิธีฝังเด็ก มีพื้นฐานมาจากความกตัญญูต่อบุพการีหรือผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว (ตำรากงเด็กและตำรากงนิน ของพระสงฆ์อ๋อนันนิทาย, 2498, หน้า 1-2) ชาวจีนเป็นชนชาติที่ถูกปลูกฝังในเรื่องของความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และความเชื่อในเรื่องของการบูชาบรรพบุรุษ จึงมักนิยมบูชาเทพเจ้าตามความเชื่อในด้านนามธรรมนั้น ๆ เพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจว่าจะได้รับความปลอดภัยและโชคลาภจากการกราบไหว้บูชาในสิ่งนั้น ๆ สำหรับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ความเชื่อเหล่านั้นก็ยังคงวนเวียนอยู่สืบต่อมา เช่น พิธีฝังเด็กที่เน้นการตอบแทนบุญคุณต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

พิธีฝังเด็กอาจจะถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของพิธีศพของชาวจีน ที่เชื่อว่าการทำพิธีฝังเด็กจะช่วยให้ผู้ตายได้รับความสุขในปรภพ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และยังเชื่อว่าจะส่งผลให้บุตรหลานและผู้มีส่วนช่วยงานได้รับความสุขความเจริญด้วย โดยมีพื้นฐาน

การผสมผสานความเชื่อมาจากลัทธิเต๋า พระพุทธศาสนา และลัทธิขงจื้อ พิธีงเด็กถือเป็นพิธีกรรมในระดับชุมชน ผู้ที่รู้จักเกี่ยวข้องไม่ว่าจะชอบกันหรือไม่จะต้องมาร่วมงาน เพราะเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะได้แสดงน้ำใจที่ดีต่อกันและอโหสิกรรมให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างครอบครัวจีนที่มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกในครอบครัวและสายตระกูลได้อย่างชัดเจน (ชรณภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์, 2547, หน้า 4)

พิธีงเด็ก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กงตีก” เป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ดังที่ได้กล่าวถึงในประวัติศาสตร์ความเป็นมา เป็นพิธีกรรมที่มีขั้นตอนค่อนข้างละเอียดละเอียดและมีความเป็นมาที่แตกต่างกัน และแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. กงตีกเป็น หรือ เอียงแซงตีก แปลว่า ทำบุญโดยการต่ออายุ คือการทำกงตีกโดยที่ยังมีชีวิตอยู่ ผู้ที่จะประกอบพิธีจะต้องมีอายุ 50 ปีขึ้นไป เป็นการทำบุญให้กับตนเอง โดยมีความเชื่อว่าถ้าได้ทำพิธีนี้ขณะยังมีชีวิตอยู่จะได้บุญ 7 ส่วนจาก 10 ส่วน ซึ่งจะได้บุญมากกว่าตอนที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือบางคนเชื่อว่าเป็นการทำไว้เผื่อว่าตอนที่เสียชีวิตไปแล้วลูกหลานจะไม่ทำไปให้

2. กงตีกตาย หมายถึง รูปแบบการประกอบพิธีกรรมเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบิดามารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้มีพระคุณที่ล่วงลับ และมีขั้นตอนของความเรียบง่ายมากขึ้นกว่าในอดีต แต่แม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ก็ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนได้เป็นอย่างดี

มูลเหตุที่ชาวมราวสาฝ่ายมหายานนิยมประกอบพิธีงเด็กนั้น ก็ด้วยการเจริญรอยตามโบราณประเพณีที่มีอยู่ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาในพระสูตรฝ่ายมหายาน มีการกล่าวไว้ในตำราพิธีงเด็กของพระสงฆ์อนัมนิกายไว้หลายเรื่องด้วยกัน ดังนี้

เสถียร โกเศศ. (2539, หน้า 1-3) ได้กล่าวถึง ต้นเหตุที่เกิดพิธีงเด็กตามอรรถที่มีมาในพระสูตรว่า ในสมัยครั้งหนึ่งองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่เขตวันวิหารกรุงสาวัตถี พร้อมด้วยพระภิกษุเฝ้าห้อมล้อมคอยสดับพระสัทธรรมเทศนา ครั้นเวลาปัจฉิมยามมีเทพบุตรองค์หนึ่งพร้อมด้วยบริวารนำเครื่องสักการบูชาหะลอลงมายังสำนักพระพุทธองค์ แล้วตรงเข้าไปนมัสการแทบพระบาท ถวายเครื่องสักการบูชา คอยสดับพระสัทธรรมเทศนา เมื่อพระพุทธองค์ทอดพระเนตรเห็นเทพบุตรนั้นแล้วพระองค์ก็ทรงทราบกำเนิดของเทพบุตรนั้นด้วยพระญาณอันแจ่มแจ้ง จึงมีพระพุทธปฏิภาณตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลายจงรู้เถิด เทพบุตรนั้นเดิมเป็นบุตรเศรษฐีอยู่ที่เมืองสาวัตถี เธอได้ฆ่ามารดาจนถึงแก่กรรมแล้วกลัวภัยจะมาถึงตนจึงได้หนีไปอุปสมบทเป็นภิกษุ เมื่อเธอได้อุปสมบทแล้วเธอก็อุตส่าห์เล่าเรียนศึกษาธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยปราศจากความเกียจคร้าน ทั้งรักษาข้อวัตรปฏิบัติไม่ต่างพร้อย ต่อมาก็ได้เป็น

พระมหาเถรและพระอุปัชฌายจารย์ และเธอก็ยังหมั่นสั่งสอนภิกษุสามเณรเสมอ ๆ ทั้งมีความเมตตาแก่ผู้ที่อ่อนแอยากจน บริจาคทานโดยปราศจากความตระหนี่ ครั้นต่อมาไม่นานเธอก็ถึงแก่กรรมภาพกรรมที่เธอเป็นคนอกตัญญูฆ่ามารดาในชาตินั้นนำไปสู่เวทียุติธรรมในนรกเวทียุติธรรม ส่วนศิษย์ของเธอที่มีรูปหนึ่งได้ฉวยโอกาสอันเหมาะเข้าตรวจในทางฉันทะทั่วทั้งชั้นดาวดึงส์ ทั้งมนุษย์และสัตว์เดียรัจฉานก็ไม่พบพระอาจารย์ จึงตรวจตลอดถึงอบายภูมิจึงได้เห็นพระอาจารย์เสวยทุกข์อยู่ในนรกเวทียุติธรรม จึงออกจากฉันทะแล้วเล่าเรื่องให้พระภิกษุทั้งหลายฟัง สาธุชนทั้งหลายก็มีความสงสารพระอาจารย์จึงพร้อมใจกันตั้งพิธีงูเต็ก คือ การกุศลอุทิศผลไปให้พระอาจารย์ ส่วนพระอาจารย์เมื่อได้รับผลกุศลที่บรรดาสาธุชนอุทิศให้ และประกอบกับผลอันสูงส่งที่เธอได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุรักษาศีลมาโดยบริสุทธิ์ ประกอบทั้งอำนาจแห่งผลศีลผลทานซึ่งเธอได้สร้างไว้แต่ปางก่อน กระทำให้เธอปราศจากความมืดมัว ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ผลนั้นทำให้เธอพ้นทุกข์เสวยสุขอยู่ในสวรรค์ จึงได้นำเครื่องสักการบูชาพาเทพบริวารมานมัสการเรดถาคณ ภาลบัดนี้แล้วพระองค์จึงแสดงพระสัทธรรมเทศนา เมื่อพระพุทธองค์แสดงอริยสัจโดยสังเขปนี้แล้วเทพบุตรนั้นก็ได้รับบรรลุโสดา จึงนมัสการทูลลาบริวารไปเสวยสุขยังชั้นฟ้าดาวดึงส์

นอกจากนี้เรื่องได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยราชวงศ์เหลียง ซึ่งมีพระเจ้าเหลียงบูตี้ครองราชย์เมื่อ พ.ศ. 1450 พระองค์ทรงเป็นศาสนูปถัมภก ทรงผนวชถึง 2 ครั้ง ทรงปฏิสังขรณ์บูรณะวัดวาอารามทั่วทั้งแผ่นดินและยังทรงเจริญพระพุทธานุภาพและคำเป็นกิจวัตร ส่วนพระนางฮูของเฮาซึ่งเป็นมเหสีนั้นทรงเกลียดชังพระพุทธศาสนา ถึงกับครั้งหนึ่งได้เอาพระกัมภีร์ธรรมของพระสวามีไปเผาทั้ง ครั้งพระนางสิ้นพระชนม์ลงกรรมชั่วได้ให้วิบากผลแก่วิญญาณของพระนางไปเป็นนรกอยู่ในอบายภูมิ วันหนึ่งตัวนี้ได้มาปรากฏตัวอยู่ในพระสุบินของพระเจ้าเหลียงบูตี้ พรรณนาเล่าถึงความชั่วที่ได้กระทำไปเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ตอนนี้นางได้ตกนรกและรู้สึกตัวแล้ว จึงทูลขอพระกรุณาต่อพระสวามีช่วยเธอให้พ้นจากกองทุกข์นี้ด้วย พระเจ้าเหลียงบูตี้จึงได้มีมณฑลพระอาจารย์จึงผู้เป็นพระภิกษุอาวโสและเคร่งครัดมาทำพิธีงูเต็กอุทิศบุญกุศลให้แก่พระนางไป ต่อมาไม่ช้าพระนางมาเข้าฝันพระองค์และกราบทูลว่าเธอได้หลุดพ้นจากการเป็นนรกไปสู่สุคติแล้ว ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานจึงได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตามอย่างพระสูตรนี้ตลอดมา เมื่อบิดามารดาญาติพี่น้อง หรือผู้มีอุปการคุณสิ้นชีวิตไปแล้วก็จะมีการทำพิธีงูเต็กอุทิศให้ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ชาวจีนนั้นมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด และนรกสวรรค์ เชื่อว่าถ้าทำกรรมดีหรือกรรมชั่ว ย่อมต้องได้รับผลของกรรมนั้น ดังนั้นเมื่อตายไปแล้วเมื่อทำกรรมดีก็จะได้ไปอยู่ยังสวรรค์ ถ้าทำกรรมชั่วย่อมตกไปอยู่ในนรก ซึ่งในนรกและสวรรค์นั้นยังแบ่งออกเป็นชั้น ๆ ตามระดับความดีและความชั่วที่ได้ทำมา

เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป (2519, หน้า 11-22) ได้กล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดและภพต่าง ๆ ของชาวจีนว่า ในสงสารวัฏที่สัตว์โลกต้องเวียนว่ายตายเกิดเพราะอวิชชาต้นเหตุเป็นเหตุมีอยู่ 6 ภูมิ ได้แก่

ภูมิต้น เป็นคติสูงสุด ได้แก่สวรรค์เป็นที่อยู่ของเทวานุเทพ คือสวรรค์ภูมิ ผู้อยู่ในสวรรค์คือคนสวรรค์ พวกนี้นับว่าบริสุทธิ์แท้ยังไม่ได้เพราะยังไม่บรรลุโมกษภูมิ พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ถ้าจะให้พ้นต้องเข้าสู่ภูมิ เช่งสุด คือความเป็นพุทธเจ้า เป็นสภาพที่มีความสุขสงบสุขใสแท้จริงรู้แจ้งในธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้นสวรรค์จึงเป็นที่สถิตของบรรดาโพธิสัตว์ ซึ่งต่อไปก็เที่ยงแท้ที่จะเป็นพระพุทธเจ้าเข้าสู่นิพพาน แต่โพธิสัตว์มีปณิธานที่จะช่วยสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ จึงห่วงเหนี่ยวการบรรลุนิพพานของตนไว้ จนกว่าจะแจ้งว่าได้ช่วยสรรพสัตว์พ้นทุกข์หมดแล้ว

สำหรับในชั้นสวรรค์เหล่านี้ยังแยกประเภทออกเป็น 3 ภพ เรียกว่า ชัม ไก่ ภพต้นได้ชื่อว่า ยกไก่ ผู้อยู่ในภพนี้มีกามฉันทบริบูรณ์ เทียบได้ด้วยการภพ ภพที่สองชื่อ เชก ไก่ เป็นภพที่ดีกว่าภพต้นแต่ยังอาศัยรูปภายนอกเป็นเครื่องสัมผัสกำหนดหมายอยู่ ยังมีเพศเป็นหญิงและชายร่วมประเวณี ภพที่สามชื่อ บ้อเชก ไก่ เทียบได้ด้วยการอุปภพ ภพนี้รูปภายนอกหมดสิ้นไป เพราะฉะนั้นจึงไม่มีการประเวณี หวยเทพที่อยู่ในภพต้นอาจเลื่อนขึ้นไปอยู่ในภพนี้อันเป็นภพของพระอรหันต์และพระโพธิสัตว์

ภูมิที่สอง ได้แก่ มนุษยภูมิ มนุษย์จะมีสภาพความเป็นไปแตกต่างกันตามวิบากกรรม จะหลีกเลี่ยงจากกฎแห่งกรรมตามสนองไม่ได้ ผู้ที่อยู่ในภูมินี้เข้าไปในจำพวกดิเลศ คือกุศลมูลอยู่ในสันดานและบำเพ็ญกุศลสืบต่อไป อาจบรรลุภูมิสูงสุดคืออรหัตผลได้ แต่จะถึงภูมิโพธิสัตว์สู่แดนสุขาวดีก็ต่อเมื่อได้สละสรีระอันเป็นมหาภูตรูปนี้ไปแล้ว บุคคลเป็นอันมากละกรรมไปหลงในกามสมบัติ ประกอบอกุศลกรรม เมื่อพ้นจากชีพนี้ไปแล้วจะต้องไปเกิดในภูมิที่ต่ำกว่านี้เป็นลำดับลงไปแล้วแต่วิบากแห่งกรรมที่ทำได้

ภูมิที่สาม คือ อสุรภูมิ ซึ่งมีทั้งดีและร้าย ฉะนั้นจึงแบ่งได้เป็นสองพวก ย่อมทำสงครามต่อพระผู้ทรงธรรม คือ ดีเชก (ท้าวสกก) เสมอ อสุรจำพวกผู้ชายมีรูปร่างหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว แต่นางอสุรมีรูปร่างงดงาม ภูมิอสุรนี้ยังนับว่าอยู่ในภูมิที่ดีข้างต้น รวมเป็นสามภูมิด้วยกัน

ภูมิที่ถัดลงไปอีก 3 ภูมิ ต้องได้รับโทษทุกข์ทรมานแสนสาหัส ทั้งสามภูมินี้ เรียกว่า ชัมอีกเต่า คืออบายภูมิทั้งสาม

ภูมิที่สี่ ได้แก่ ภพตีเง็ก คือ นรก ในภูมินี้จะมีการลงโทษ ทรมานผู้ที่ตกไปอยู่ตลอดกาลปี นรกแบ่งออกเป็น 18 ชุม ตั้งอยู่ใต้เขาที่อุยซ์ชัว แปลว่า ภูเขาอันมีเหล็กล้อมรอบ มีบดหรือรามาเป็นหัวหน้าสำหรับชำระและคัดสินลงโทษสัตว์บาป 10 ศาล มีอำนาจครอบงำทั้ง 18 ชุม ผู้เป็นสุภาคติแห่งนรกทั้ง 10 ศาล ชื่อตั้งงัก ทรงยุติธรรมเฉียบขาด ในความหมายตามความเข้าใจโดยสามัญถ้อย

กล่าวถึงท่านผู้นี้ ก็จะหมายความว่าถึงบัดนี้ทั้ง 10 ศาตรวมกัน บัดนี้เหล่านี้มีพวกปีศาจเป็นบริวารคอยรับใช้สำหรับลงโทษทรมานสัตว์นรก วิธีปกครองในนรกจะทราบได้ว่าสัตว์บาปตนใดทำอกุศลกรรมไว้เพียงไร ก็มีพวกเจ้าผีในเมืองมนุษย์คอยบันทึกความดีความชั่วไว้ ถ้าทำความดีก็ทำรายงานเสนอเจ้าหน้าที่เมืองสวรรค์ ถ้าทำความชั่วก็เสนอรายงานเจ้าหน้าที่เมืองนรก คดีเจ้าผีเหล่านี้ประชาชนสามัญยังนับถืออยู่จะละเว้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อญาติที่นับถือตายไปเกรงว่าจะไปเกิดเป็นผีอดอยากในนรกจึงต้องมีการทำพิธีต่าง ๆ ขึ้น นอกจากที่กล่าวยังมีนรกครองลงมาอีกห้าร้อย และนรกย่อยอีกพันชุม

ภูมิที่ห้า เรียกว่า เอียงว่องกัฏฐ คือเปรตวิชัย พวกเปรตคือพวกที่มีใจบาปหยาบช้า พอใจในสิ่งที่ชั่ว เมื่อตกลงไปอยู่นรกบางพวกพอใจขอรับหน้าที่ทรมานและประหารสัตว์นรก แต่พวกเปรตก็แบ่งออกเป็นหลายชั้น ชนิดที่มีมากคือจำพวกเปรตที่เร่ร่อนไปในนรกปราศจากเขตหาความสุขกายสุขใจไม่ได้เลย ถ้าจะช่วยให้เปรตพ้นทุกข์ต้องพยายามอุทิศส่วนบุญไปให้มาก มิฉะนั้นพวกนี้จะไปเข้าพวกชนิดที่มีหน้าที่ทรมานประหารสัตว์นรก ถ้าไปเข้าพวกนี้แล้วก็เหลือที่จะแก้ไข

ภูมิชั้นหลังสุด ได้แก่ ดิรัจฉานกำเนิด เรียกว่า ชุกแซ มนุษย์ซึ่งเป็นผู้ร้ายชนิดที่ร้ายที่สุด ย่อมไปเกิดในภูมินี้

ชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณในหลาย ๆ ประเด็นด้วยกัน แต่ที่สำคัญ ๆ คือ วิญญาณที่ได้จากเขียน และวิญญาณที่ได้จากคน

วิญญาณที่ได้จากเขียน หมายถึง เทวดา ซึ่งอาจจะเป็นเทวดาโดยกำเนิด หรือบรรพบุรุษผู้มีคุณธรรม ประกอบคุณงามความดี ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ประเทศชาติ หรือศาสนา หรือผู้ทรงคุณวิเศษในทางใดทางหนึ่งประกอบกับเป็นผู้มีคุณธรรม บุคคลเหล่านี้เมื่อถึงแก่กรรมไปแล้ว ก็จะได้รับยกย่องเป็นเทพเจ้า เทวดา หรือเขียน (ชโล นูญช่วย, 2532, หน้า 43)

นอกจากนี้เขียนยังได้แบ่งไว้เป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. เขียนปีศาจ คือ ปีศาจที่สำเร็จมาน หลุดพ้นจากอเวจี เป็นเจ้าผีไม่มีนามมีแต่รูป มีหน้าที่รายงานความชั่วช้าทารุณที่มนุษย์ฝ่าฝืนคำสั่งสอนของลัทธิเต๋าตลงไปยังเมืองนรก
2. เขียนมนุษย์ คือ มนุษย์ที่สำเร็จมาน โลภีย์แต่ยังละกิเลสตัณหาไม่ได้
3. เขียนพิภพ คือ เขียนที่มีอายุยืน
4. เขียนเจ้า คือ เขียนที่สำเร็จแล้วมีแต่วิญญาณ ไม่มีรูป สามารถไปได้ทั้งนรกและสวรรค์ มีหน้าที่รายงานความชอบขึ้นไปบนสวรรค์
5. เขียนสวรรค์ คือ เขียนทั้งหลายที่อยู่บนสวรรค์มีเดชานุภาพครอบงำทั้งไตรจักร (ส. พลายน้อย, 2530, หน้า 20)

วิญญาณที่ได้จากคน

ชาวจีนให้ความสำคัญต่อวิญญาณของบรรพบุรุษมาก และมีผลต่อชีวิตของลูกหลาน โดยเชื่อว่าหากได้เซ่นไหว้สม่ำเสมอและถูกวิธีก็จะให้คุณ ชาวจีนทุกถิ่นมีความเชื่อเรื่องผีสา่งเทวดา เหมือน ๆ กัน แต่จีนแต้จิ๋วออกจะมีความเชื่อเรื่องนี้เข้มข้นกว่าจีนกลุ่มอื่นจนถูกมองว่ามกมาย สาเหตุที่จีนแต้จิ๋วเชื่อเรื่องนี้มากเพราะถิ่นแต้จิ๋วมีภัยธรรมชาติที่รุนแรง ในยุคที่วิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญ หากตอบไม่ได้ก็ย่อมอาศัยผีสา่งเทวดาเป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นอุบายควบคุมจริยธรรมของผู้คนด้วย

อนึ่งจีนแต้จิ๋วสืบเชื้อสายมาจากชนเผ่าเยว่ หรือไปเยว่ ยุคโบราณ ซึ่งมีความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับสูง เมื่อประสบภัยธรรมชาติรุนแรง คนมากที่น้อย แร้นแค้น ต้องออกทะเลไปสู้ชีวิตเอาข้างหน้าย่อมต้องหาที่พึ่งทางใจคือผีสา่งเทวดาเป็นที่ยึดเหนี่ยว นอกจากนี้จีนแต้จิ๋วมีความเคารพวีรชน และผู้ทรงพระคุณต่อคนจีนและถิ่นแต้จิ๋ว เช่น ขุนนางที่ดีในอดีตสูงมาก คนเหล่านี้ได้รับการเทิดทูนบูชาในฐานะเทพของถิ่นแต้จิ๋ว

ปัจจัยทั้ง 3 ประการ คือ ภัยธรรมชาติ วัฒนธรรมผีสา่งของไปเยว่โบราณ และความเคารพผู้ทรงพระคุณในอดีต ทำให้จีนแต้จิ๋วมีความเชื่อเรื่องผีสา่งเทวดาสูงเป็นพิเศษ มีการเซ่นไหว้ในโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ เรียกว่า “ไป๋เหล้าเอี้ย” คำว่า “เหล้าเอี้ย” นี้ปกติหมายถึง เจ้านาย หรือขุนนางในที่นี้หมายรวมถึงผีสา่งเทวดาทั้งหมด “ไป๋เหล้าเอี้ย” คือ ไหว้ผีสา่งเทวดา หรือ ไหว้เจ้า คู่กับ “ไป๋เหล้ากง” คือ ไหว้บรรพชน

นอกจากนี้ผีสา่งเทวดาที่จีนแต้จิ๋วนับถือมีมาก อาจจัดเป็นประเภทได้ดังนี้

1. เทพยุคโบราณ สืบทอดมาจากพวกไปเยว่ มีหลายองค์ แพร่หลายที่สุดคือ เทพมังกรเขียว เป็นเทพประจำเผ่าพวกหมิ่นเยว่ ซึ่งบูชาเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ประจำเผ่า
2. วีรชนและผู้ทรงกิตติคุณในอดีต เช่น กวนอู หง่บ่งกงผู้วางรากฐานอารยธรรมแต้จิ๋ว เจ้าแม่ทับทิมหรือเจ้าแม่มางู ซึ่งจีนนิยมเรียกว่า เทียนโฮ่ว วีรสตรีชาวฮกเกี้ยนผู้ได้รับการยกย่องเป็นเทพผู้คุ้มครองการเดินเรือ
3. เทพทางศาสนาพุทธและเต๋า ที่แพร่หลายมากได้แก่ พระกวนอิม (อวโลกิเตศวรโพธิสัตว์) ของพุทธเทเพียงเตียงเสียงตี้ ของเต๋า
4. เทพพื้นบ้าน คือเทพที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เป็นที่เคารพของชาวบ้านทั่วไป เทพพวกนี้มีมาก เช่น ไท่ตึง (เจ้าที่) ไฉ่ซิ้ง (เทพแห่งทรัพย์สิน) หมั่งซิ้ง (เทพทวารบาล) เจ้าซิ้ง (เจ้าเตาไฟ)
5. เทพเฉพาะถิ่น จีนแต่ละถิ่นมีเทพเฉพาะท้องถิ่นของตนที่ไม่มีในจีนถิ่นอื่น ของแต้จิ๋วได้แก่ ซำซัวก๊กอ้วง (เทพแห่งสามก๊ก) เป็นเทพประจำภูเขาสามลูกที่อำเภอเก็กเคี้ยวต่อเนื่องไปจนถึงถิ่นจินเคะ เป็นเทพประจำถิ่นที่จีนแต้จิ๋วและจีนกะบูซาร่วมกันแพร่ไปถึงจีนไห่หนัน

(ถาวร สิกขโกศล, 2552 ก, หน้า 162-164)

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความเชื่อของชาวจีนในยุคก่อนปรัชญาเมธีนั้นว่าจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อดั้งเดิม คือ ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณธรรมชาติไว้หลายท่านดังนี้

เสถียร พันธรัย (2514, หน้า 507-508) ได้อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีนว่า แผ่นดินจีนในสมัยโบราณ 5,000 ปีล่วงมา มีชนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ ณ ลุ่มแม่น้ำเหลือง นับถือภูเขาลำเนาไพร แม่น้ำ เช่นเดียวกับชนโบราณเผ่าอื่น แต่มีพิเศษยิ่งกว่าชนเผ่าอื่นอย่างหนึ่งคือ การนับถือบรรพบุรุษ คนโบราณในถิ่นดังกล่าวนับถือภูผดินหรือเนินดินอันเป็นจอมปลวกว่าเป็นพระเจ้าแห่งภาคพื้นดิน ชาวบ้านพากันทำพิธีเรีงระบำ ทำเพลงเท่กล่อม โดยรอบเนินดินแล้วสวดขออำนาจเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็ทำเช่นนี้อีกเป็นกิจพิธีทางศาสนา ครั้นจีนรวมเป็นอาณาจักรมีจักรพรรดิขึ้นครอบครอง จักรพรรดินั้นทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น โอรสของสวรรค์

น้อย พงษ์สนิท (2528, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึง ความเชื่อของชาวจีนสรุปได้ว่า มีลักษณะเป็นความเชื่อแบบวิญญาณนิยม (Animism) ซึ่งแบ่งได้ออกเป็น 4 ระดับ คือ เซน จี้ กูเอ และกูโอ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระดับต้น เรียกว่า เซน (Shen) ได้แก่ การนับถือวิญญาณของเทียชสวรรค์หรือเซียงตี้ คือ เทพเจ้าสูงสุดเป็นหนึ่งในหมุดวงวิญญาณทั่วสากล ความเชื่อเช่นนี้มีเรื่อยมาถึงยุคแห่งการรวมดินแดนจีนเข้าเป็นอาณาจักร อันมีพระมหากษัตริย์ปกครอง องค์จักรพรรดิทรงได้รับการยกย่องนับถือให้มีฐานะเป็น โอรสแห่งสวรรค์หรือเซียงตี้ ดังนั้นกรณียกิจของพระองค์ที่ถือว่าสำคัญมากประการหนึ่งคือ การจัดตั้งสถานที่สำหรับประกอบพิธีบูชาสวรรค์ ผู้เป็นบรรพบุรุษ (เทพบิดร) ของพระองค์ขึ้นในใจกลางพระนคร และพระองค์จะต้องเสด็จไปประกอบพิธีบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษเป็นประจำทุกปี

การบูชาและการนับถือเทพของชาวจีนแตกต่างไปจากคติการนับถือของชาวตะวันตก เช่น ศาสนาคริสต์ เป็นต้น ที่มีคติการนับถือเทพเจ้าในฐานะเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งในโลก แต่ชาวจีนมิได้นับถือเทพเจ้าในฐานะเป็นผู้สร้าง แต่นับถือในฐานะเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในการตัดสินความดีความชั่ว ชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าเบื้องบนจะทรงอำนวยประโยชน์สุขให้แก่บุคคลผู้ทำความดี และลงโทษแก่ผู้ทำความชั่ว เพราะฉะนั้นเพื่อเป็นการผดุงรักษาความยุติธรรม เทพเจ้าเบื้องบนจึงทรงส่งโอรสของพระองค์ลงมาปกครองชาวจีน โดยถือว่าเป็นผู้แทนจากสวรรค์ คติความเชื่อเช่นนี้เป็นแนวคิดของชาวจีนโบราณที่เชื่อว่าเทพเจ้ามีจริง และผู้ที่ปกครองชาวจีนคือโอรสของเทพเจ้าเบื้องบน (สวรรค์) ที่ถูกส่งมาเพื่อรักษาความยุติธรรมและอำนวยประโยชน์สุขแก่ชาวจีน

2. ระดับสอง เรียกว่า จี้ (Chi) ได้แก่ การนับถือดวงวิญญาณประจำส่วนเบื้องล่าง เช่น ภาควัสดุพื้นดิน พืชพรรณ แม่น้ำ ภูเขา เป็นต้น ประจำอยู่ในธรรมชาติ เช่น ในยุคโบราณชาวจีนเชื่อว่า ภูเขาไคซานมีเทพเจ้าประจำอยู่ ภูเขานี้จึงมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพบูชาของคนทั่วไป

3. ระดับสาม เรียกว่า กูเอ (Kuea) ได้แก่ การนับถือวิญญาณของมนุษย์ โดยเฉพาะ วิญญาณของบรรพบุรุษ ในสมัยโบราณการนับถือวิญญาณของเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก จนกระทั่งเชื่อกันว่าเป็นหัวใจแห่งการนับถือของชาวจีน สุสานอันเป็นที่สิงสถิตแห่งดวงวิญญาณของบรรพบุรุษถือเป็นเทวสถานศักดิ์สิทธิ์ประจำตระกูล สำหรับพระมหากษัตริย์หรือฮ่องเต้ ชาวจีนโบราณพากันยกย่องว่าเป็นโอรสแห่งสวรรค์ เพราะเชื่อว่าพระองค์สืบเชื้อสายมาจากสวรรค์เบื้องบน มีหน้าที่สำคัญคือ การประกอบพิธีบูชาดวงวิญญาณของสวรรค์อันเป็นบรรพบุรุษของพระองค์ หากละเลยต่อหน้าที่หรือกระทำผิดพลาด โลกก็จะวิปริตก่อให้เกิดเภทภัยต่าง ๆ มหากษัตริย์หรือฮ่องเต้จะได้รับโทษทัณฑ์ตามคำสั่งของสวรรค์

4. ระดับสี่ เรียกว่า กูไ (Kuai) ได้แก่ ดวงวิญญาณของสัตว์ เป็นการนับถือในระดับต่ำสุด สัตว์บางชนิดได้รับการยกย่องนับถือและเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ เช่น ชาวจีนนับถือและบูชาวิญญาณของงู เรียกว่า มังกร (ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, 2549, หน้า 5-7)

ความเชื่อทั้ง 4 ระดับนี้ ชาวจีนเชื่อว่าการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเป็นหลักใหญ่ของการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะชาวจีนเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว วิญญาณของท่านเหล่านั้นจะคอยดูแลลูกหลานญาติมิตรในโลกและสามารถให้คุณและให้โทษได้

ธนู แก้วโอภาส (2537, หน้า 35) กล่าวว่า ตามจารีตประเพณีและในวัฒนธรรมศาสนาที่ซับซ้อนของจีน เรื่องการเคารพบรรพบุรุษมีความสำคัญมาก การบูชาบรรพบุรุษของจีนเกิดขึ้นมาตั้งแต่รัชสมัยของกษัตริย์ชุน (Shun ประมาณ 2255 ปีก่อนคริสตกาล) และอาจตั้งแต่สมัยของกษัตริย์วูหวัง (Wuwang ประมาณ 1122 ปีก่อนคริสตกาล) การเคารพบรรพบุรุษของจีนมีความสำคัญต่อวัฒนธรรมของจีนมาก ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตายกับผู้ที่มีชีวิตอยู่อย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

หม่า เซียนย่าน (2548, หน้า 37-42) ได้กล่าวถึงความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษไว้ว่า ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนโบราณมีความเชื่อว่า บรรพบุรุษมีชีวิตอยู่เป็นมนุษย์เมื่อเสียชีวิตแล้วก็กลายเป็นเซียน ดังนั้น ไม่ว่าจะตายหรือยังอยู่ก็สามารถช่วยบ้านเมืองได้

การนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเป็นหลักที่สำคัญที่สุดของชาวจีน ทั้งนี้ชาวจีนมีความเชื่อว่าการเคารพบูชาบรรพบุรุษนั้นสามารถคุ้มครองให้ลูกหลานมีความเจริญรุ่งเรืองอยู่เย็นเป็นสุข ฉะนั้นในชีวิตประจำวันไม่ว่าชาวจีนจะมั่งมีหรือยากจนจะมีความเคารพนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ

ผู้ล่วงลับไปแล้วโดยทั่วหน้า มิฉะนั้นจะขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ชาวจีนจึงต้องพยายามปฏิบัติให้วิญญาณของบรรพบุรุษพึงพอใจ การบูชาบรรพบุรุษของชาวจีนมีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า คนแต่ละคนมีสองวิญญาณ วิญญาณหนึ่งเกิดขึ้นตอนที่บุคคลผู้นั้นเริ่มจุติในครรภ์มารดา เมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตายวิญญาณนี้จะอยู่กับร่างกายของผู้ตายในหลุมฝังศพและประจักษ์ชีวิตด้วยอาหารเช่นไห้ว เมื่อศพเน่าเปื่อยดวงวิญญาณก็อ่อนกำลังลงเรื่อย ๆ และในที่สุดก็กลายเป็นเพียงเงาอยู่กับน้ำพุเหลือง (Yellow springs) ในนรก วิญญาณนี้จะกลับมาที่โลกอีกในรูปของวิญญาณร้ายและจะสร้างปัญหาหากไม่มีการเซ่นไหว้ว ส่วนวิญญาณอีกวิญญาณหนึ่งเกิดขึ้นตอนที่บุคคลนั้นเกิดและเมื่อบุคคลดังกล่าวเสียชีวิต วิญญาณนี้จึงเดินทางไปสู่สวรรค์โดยต้องฝ่าฟันสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ และยังต้องอาศัยสิ่งเช่นไห้วและการสวดมนต์จากลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ วิญญาณนี้จะกลายเป็นวิญญาณที่ชั่วร้ายได้เช่นกันหากลูกหลานละเลยการเซ่นไหว้ว แต่จะช่วยคุ้มครองและช่วยเหลือหากยังมีการเซ่นไหว้วและเอาใจใส่ดูแลหลุมศพอยู่

คำจารึกบนกระดูกเทพพยากรณ์สมัยราชวงศ์เซียง (ประมาณ 1,600-1,100 ปีก่อนคริสตกาล) และคำจารึกบนโลหะสำริดจากสมัยราชวงศ์โจว (ประมาณ 1,100-476 ปีก่อนคริสตกาล) ชี้ให้เห็นว่าการบูชาบรรพบุรุษในหมู่ขุนนาง การบูชาเทพเจ้าดี และการบูชาเทพเจ้าแห่งธรรมชาติก็มีมาตั้งแต่ช่วงต้นของประวัติศาสตร์จีน ในยุคแรกการบูชาบรรพบุรุษมีการกระทำเฉพาะในหมู่กษัตริย์ สามัญชนเริ่มทำพิธีนี้เมื่อเพียงไม่กี่ร้อยปีก่อนคริสตกาล ในยุคแรก ๆ เชื่อกันว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะหาร่างแทนและเข้าไปอยู่ในร่างนั้น ในช่วงการทำพิธีกับวิญญาณนี้หลานชายของผู้ตายจึงทำหน้าที่เป็นร่างแทนนั้น พิธีกรรมเช่นนี้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกระทั่งราว 2,000 ปีก่อนจึงเริ่มมีการทำโต๊ะบูชาบรรพบุรุษเพื่อให้วิญญาณมีที่อยู่ในระหว่างการเซ่นสรวง (ชุดิมา ศิริสมรรถการ, 2544, หน้า 70)

ความเชื่อเป็นพื้นฐานที่ให้นุญช์กระทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล โดยที่สมาชิกของสังคมนั้นมีความพึงใจว่า หากคนได้ปฏิบัติตามแนวความเชื่อนั้น ๆ แล้วจะทำให้ตนและครอบครัวมีความเจริญผาสุก ความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษมีมาเป็นเวลายาวนาน และมีปรากฏการณ์อยู่ในทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศจีน ตามหลักฐานทางโบราณคดีและอักษรที่มีการบันทึกไว้สามารถที่จะกล่าวได้ว่า ความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวดำรงอยู่นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน แต่ในแต่ละสมัยของประวัติศาสตร์จีน ความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษจะแตกต่างกันมาก เพราะว่าการเมือง การปกครองและวิถีชีวิตของชาวจีนมีความแตกต่างกันในสมัยต่าง ๆ ซึ่งทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษมีการแพร่หลาย พัฒนา และสืบทอดกันมานานจนถึงปัจจุบัน ดังที่ ฟัน คอกบัว (2532, หน้า 7) ได้ให้ทัศนะสรุปได้ว่า ชาวจีนเชื่อว่าบรรพบุรุษเมื่อตาย

ไปแล้วจะกลายเป็นเทพบริวารคอยรับใช้จอมเทพ วิญญาณของบรรพบุรุษจะคอยดูแลลูกหลานญาติมิตรในโลกนี้อยู่เสมอ สามารถให้คุณและให้โทษ จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญอยู่ตลอด และ จานงค์ ทองประเสริฐ (2510, หน้า 12) กล่าวว่า คนจีนโบราณเชื่อว่าบรรพบุรุษของเขาเมื่อตายไปแล้วก็จะมีชีวิตต่อไปในสรวงสวรรค์ ซึ่งเป็นวิมานของเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์และมีอิทธิพลต่อภารกิจของมวลมนุษย์อย่างแน่นอน

ชาวจีนเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะไปสู่โลกแห่งความตายซึ่งอยู่ลึกลงไปใต้พื้นพิภพในดินแดนที่เรียกว่าน้ำพุเหลืองซึ่งมีน้ำพุขึ้นมาตลอดเวลา ผู้ตายจะมีสถานที่ประจำของตนในโลกหลังความตาย ในทางสังคมแล้วการบูชาบรรพบุรุษมีความหมายถึงการรวมกลุ่มเครือญาติเป็นสายสัมพันธ์ที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างเครือญาติกับลูกหลาน การกระชับความสัมพันธ์เช่นนี้ได้รวมสังคมจีนที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชนต่าง ๆ ให้กลายเป็นสังคมหน่วยเดียวกันได้ การบูชาบรรพบุรุษจึงได้กลายเป็นสถาบันที่ประกอบไปด้วยกลุ่มอ้างอิง คือ กลุ่มชนที่แตกต่างมารวมตัวกันกลายเป็นสังคมจีน แต่ละกลุ่มก็มีเสาหลัก คือ บรรพบุรุษอันเป็นที่เคารพของตนเองและได้นำไปสู่จิตสำนึกส่วนรวมของคนในสังคมใหญ่

ในทางด้านวัฒนธรรมแนวคิดการบูชาบรรพบุรุษ คือ การเชื่อมโยงบรรพบุรุษภายหลังความตายกับสมาชิกครอบครัวที่ยังมีชีวิตอยู่ เป็นความผูกพันที่ยังคงดำรงอย่างแนบแน่นแม้บรรพบุรุษจะจากไปแล้ว การผูกพันนั้นมาจากความเชื่อในเรื่องลึกลับเกี่ยวกับความตาย ผลก็คือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับจะได้รับการระลึกถึง นอกจากนี้ ความรักและความกลัวเกรงต่อบรรพบุรุษจะเพิ่มขึ้นยิ่งกว่าช่วงที่เขามีชีวิตอยู่ ดังนั้น บรรพบุรุษจึงมีสถานะเปรียบเสมือนเป็นเทพเจ้า การกลายเป็นเทพเจ้าของบรรพบุรุษเช่นนี้ได้กลายเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของชาวจีนไป เทศกาลไหว้บรรพบุรุษที่เรียกว่า เซ็งเม้ง นั้นผู้ที่เป็นตัวแทนครอบครัวในการทำพิธี คือ บุตรชายของครอบครัว ซึ่งบุตรชายของครอบครัวจีนมีความสำคัญในพิธีกรรมนี้ พิธีเซ็งเม้งจะปฏิบัติในฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง ในพิธีมีการชำระล้างกระดูกภายหลังฝังไปแล้วเจ็บบีหรือสิบปี พิธีการไหว้ประกอบด้วยการนำอาหารประเภทเนื้อหมูและอื่น ๆ ซึ่งจะถูกแบ่งปันให้กับผู้มาร่วมไหว้ในภายหลัง ปัจจุบันนี้ การบูชาบรรพบุรุษมีด้วยกันหลายรูปแบบ ในบางครอบครัวมีม้วนกระดาษที่มีชื่อของบรรพบุรุษเขียนอยู่และช่วงเวลาของการบูชาจะครอบคลุมเจ็ดเดือนแรกของปี (บุญยง ชื่นสุวิมล, 2551, หน้า 87-88) การนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์ตายแล้วไม่สูญหาย มนุษย์มีดวงวิญญาณเหลืออยู่ ดวงวิญญาณนั้นออกจากร่างกายไปแล้วจะท่องเที่ยวอยู่คอยดูแลความสุขความทุกข์ของลูกหลาน บางคราวมนุษย์เชื่อกันต่อไปว่าเมื่อถึงเวลาที่กำหนดดวงวิญญาณนั้นจะกลับเข้าสู่ร่างเดิมกลับมาเกิดใหม่ ความเชื่อดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้เกิดการบูชาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษขึ้นมา

โดยสาเหตุทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการ คือ ประการแรก เคารพบูชาเพราะความภาคภูมิใจจากมรดกของบรรพบุรุษ ประการที่สอง เคารพบูชาเคารพบูชาเพราะความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ และประการที่สาม เคารพบูชาเพราะความเกรงกลัวว่าดวงวิญญาณนั้น ๆ จะมาทำร้ายให้โทษแก่ลูกหลาน

สรุป การบูชาบรรพบุรุษเป็นความเชื่อพื้นฐานที่สุดของชาวจีนที่มีมาแต่โบราณ และได้สร้างสังคมจีนให้มีลักษณะเป็นสังคมที่ยึดมั่นประเพณี ชาวจีนเชื่อว่าการเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษของตนนั้นจะสร้างความรุ่งเรืองให้แก่ครอบครัวและเครือญาติของตนในปัจจุบันความเชื่อนี้นำมาสู่ความผูกพันทางเครือญาติอย่างแนบแน่น

ที่มาของความเชื่อการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ

ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนมีมาเป็นเวลายาวนานมากตามข้อมูลและหลักฐานทางโบราณคดีในผลงานของ Liu Li (1999, p. 123) ได้แสดงให้เห็นว่าสามารถพบได้ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคหินใหม่ ประมาณก่อนคริสต์ศักราช 4,500 ถึง 4,200 ปี จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นความเชื่อที่เกี่ยวกับนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนจึงมีหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต และระบบสังคมของแต่ละชนเผ่า

นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความเชื่อตลอดเวลา ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและการปกครองในแต่ละช่วงสมัยของประวัติศาสตร์จีน ดังที่ เซา ถี้ (2550, หน้า 14-15) ได้แบ่งประวัติศาสตร์จีนตามช่วงเวลาทางการปกครองไว้เป็น 5 สมัย ดังนี้

1. สมัยยุคหินใหม่

ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคหินใหม่ (ประมาณก่อนคริสต์ศักราช 4,500 ถึง 4,200 ปี) ในสมัยนี้มีมนุษย์โบราณยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติน้อย จึงเกิดความเชื่อเกี่ยวกับรูปสัตว์หรือสิ่งในธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์โบราณจะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลที่จะให้ความช่วยเหลือและถือเป็นสัญลักษณ์แห่งเผ่าของตน นักวิชาการเรียกว่า ความเชื่อโทเทม (Totem) ต่อมาในวิถีชีวิตแบบที่มีการต่อสู้กับธรรมชาติมาตลอด มนุษย์โบราณบางคนที่เป็นผู้ที่มีความโชคดี และมีการเกิดเรื่องที่ไม่ธรรมดาโดยในโอกาสบังเอิญ นำไปสู่ความเชื่อว่าตัวเองกำเนิดขึ้นจากอิทธิพลของมังกร หลังจากที่ผู้มีความสามารถพิเศษนั้นเสียชีวิตแล้วจึงได้มีการนับถือวิญญาณของคนนั้นในเวลาต่อมา เช่น ฮวงตี้ ซึ่งเป็นหัวหน้าของมนุษย์โบราณกลุ่มหนึ่ง และได้นำกลุ่มตัวเองชนะสงครามกับกลุ่มอื่น ๆ กลายเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของอาณาจักรในสมัยนั้นซึ่งเรียกว่า “หยานฮวง” และเป็นต้นกำเนิดของชาวจีนปัจจุบัน ซึ่งก็คือ “ชาวฮั่น” ดังนั้นชาวจีนปัจจุบันยังเรียกตัวเองเป็นลูกหลานของหยานฮวง ส่วนการปฏิบัติพิธีกรรมต่อการนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษที่เสียชีวิต

ก็มีหลักฐานบางอย่างจากนักโบราณคดี เช่น มีการหาสถานที่เก็บศพเฉพาะ การนำเครื่องมือ เสื้อผ้า อาวุธ และสิ่งอื่น ๆ ที่ผู้เสียชีวิตเคยใช้ไปตั้งไว้กับศพด้วยกัน เพื่อที่จะให้ผู้เสียชีวิตใช้ในโลกว่างโลก ซึ่งมีความเชื่อว่า วิญญาณไม่ได้เสียชีวิตไปแต่เป็นเพียงดำรงชีวิตในอีกรูปแบบหนึ่ง (Liu Li, 1999, p. 123) การเปลี่ยนแปลงจากความเชื่อบรรพบุรุษในนิทานสู่การนับถือวิญญาณของมนุษย์โบราณแสดงให้เห็นว่า ชาวจีนมีความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีต และให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก (จีจี้ วันเจิง, 2531, หน้า 307)

2. สมัยสังคมทาส

สมัยสังคมทาส (ประมาณก่อนคริสต์ศักราช 2,100 ปี เป็นสมัยที่ราชวงศ์เซี่ยได้สถาปนาขึ้น และเป็นการเริ่มต้นการก้าวเข้าสู่สังคมทาส ในราชวงศ์ซางและราชวงศ์โจวตะวันตกซึ่งสืบทอดราชวงศ์เซี่ยนั้น ระบบทาสได้พัฒนาอีกขั้นหนึ่ง ต่อจากนั้นก็เปลี่ยนเป็นสมัชชนวนและสมัชจ้านกั๋ว ในระยะนี้โดยทั่วไปเห็นกันว่าเป็นระยะที่ผ่านจากสังคมทาสกำลังจะเข้าสู่สังคมศักดินา เจ้าของครองแคว้นที่ดำรงตัวเป็นอิสระขึ้นในระยะนี้ได้สร้างประเทศเล็ก ๆ ขึ้นมากมายในอาณาเขตจีน นายทาสจึงมีอำนาจสูงสุดในการใช้สิ่งของทุกอย่างในบริเวณที่ตนปกครองรวมทั้งชีวิตของคนที่เป็นทาส ซึ่งจะมีการกำหนดระบอบที่แบ่งลำดับคนอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษในสมัยนี้ นายทาสก็จะเป็บรรพบุรุษที่ทาสทุกคนต้องนับถือ เมื่อนายทาสเสียชีวิตสิ่งของที่เคยใช้ อาหารต่าง ๆ สมบัติทุกอย่าง รวมถึงคนที่เป็นทาสของนายทาสก็ต้องฝังไปพร้อมกับคนตาย ซึ่งถือว่าคนทั่วไปที่เป็นทาสไม่มีบรรพบุรุษของตนเอง มีสำหรับผู้ที่เป็นนายทาส (สำนักงาน โบราณคดีศึกษา วิทยาลัยสังคมศาสตร์แห่งชางดิ, 2537, หน้า 14)

3. สมัยสังคมศักดินา

ในสมัยสังคมศักดินา (ประมาณก่อนคริสต์ศักราช 221 ปี) พระจักรพรรดิฉินสื่อหวง (พระเจ้าจิเชี่ยฮ้องเต้) ได้รวมจีนเข้าไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสถาปนาราชวงศ์ฉินอันเป็นรัฐศักดินา ซึ่งรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลางรัฐแรกขึ้นในประวัติศาสตร์จีน ต่อจากนั้นก็ผ่านราชวงศ์ฮั่น ราชวงศ์จิ้น (เว่ย) ราชวงศ์ใต้และราชวงศ์เหนือ ราชวงศ์สุย ราชวงศ์ถัง สมัยห้าราชวงศ์ ราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์เหลียว ราชวงศ์จิ้น ราชวงศ์หยวน ราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง จนถึงสงครามฝิ่นใน ค.ศ. 1840 ในระยะดังกล่าวนี้จีนอยู่ในสังคมศักดินาเรื่อยมาเป็นเวลา 2,000 กว่าปี ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษในสมัยสังคมศักดินานี้จะมีแตกต่างกันและมีการพัฒนาต่อจากสมัยสังคมทาส แต่ละคนสามารถปฏิบัติพิธีกรรมต่อบรรพบุรุษได้โดยอิสระ แต่เนื่องจากการแบ่งชนชั้นฐานะในสังคม การนับถือวิญญาณบรรพบุรุษจะแยกออกตามตระกูลเชื้อสายเป็นส่วนใหญ่ เช่น กลุ่มตระกูลเชื้อสายฮ้องเต้ เป็นต้น แต่โดยปกติจะแยกออกตามนามสกุลของแต่ละครอบครัว ฮ้องเต้เชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษมากที่สุด เพราะเชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษมีอำนาจเท่ากับฟ้าดิน

จึงเป็นฮ่องเต้ของประเทศชาติได้ โดยมีการสร้างสุสานหลวงสำหรับเชื้อสายฮ่องเต้ เพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษอยู่เป็นพิเศษ ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายๆ กับสมัยสังคมทาส เช่น การนำสิ่งของมีค่าและสิ่งที่ผู้ตายเคยใช้ฝังไปในสุสาน และมีการจัดพิธีกรรมสำหรับวิญญาณบรรพบุรุษอย่างเป็นทางการเพื่อให้มีอำนาจในการปกครองประเทศชาติได้อีกยาวนาน เช่น มีการกำหนดวันเวลาถึงชั่วโมงวางแผนขั้นตอนรายละเอียด ผู้เข้าร่วม เป็นต้น (หง เต๋อะเซียน, 2526, หน้า 336) ผู้ที่รับราชการของราชวงศ์ในฐานะที่เป็นขุนนางชั้นสูงก็ได้เกิดความรู้สึกภูมิใจที่แตกต่างกับคนทั่วไป เพราะเชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษของตนมีอำนาจรองจากฮ่องเต้ได้คุ้มครองอย่างดี บางทีจะมีผลประโยชน์และเป็นเกียรติยศต่อชีวิตของลูกหลานด้วย จึงมีการจัดพิธีกรรมอย่างมโหฬาร โดยมีจุดประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นความร่ำรวยกับอำนาจของเชื้อสายตระกูล และขอบคุณวิญญาณบรรพบุรุษที่ให้การเลี้ยงดูอย่างดี

ส่วนบุคคลทั่วไปแม้จะมีการปฏิบัติพิธีกรรมต่อบรรพบุรุษของครอบครัว เพื่อขอให้วิญญาณบรรพบุรุษคุ้มครองให้มีกินมีใช้ แต่จะไม่ค่อยมีการจัดพิธีกรรมอย่างผู้ที่มิฉะนั้นมีปฏิบัติกัน มีแต่เพียงจัดการไหว้ในวันที่สำคัญหรือโอกาสพิเศษเท่านั้น (กวอ ม๋อยว้อ, 2545, หน้า 55) ดังนั้น ความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษของสมัยนี้ จะมีความเชื่อถือแพร่หลายและเป็นสืบทอดสืบทอดแต่จะมีความแตกต่างกันตามฐานะของแต่ละกลุ่มคน ซึ่งในแต่ละชนชั้นก็มีความเชื่อถือและจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน (สำนักงานโบราณคดีศึกษา มณฑลชานซี, 2533, หน้า 24)

4. สมัยสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา

สมัยสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา (ค.ศ. 1840) ได้เกิดขึ้นหลังสงครามฝิ่น เนื่องจากการรุกรานของมหาอำนาจจักรวรรดินิยม จีนจึงค่อย ๆ ตกเป็นสมัยสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา ภายใต้การกดขี่ของจักรวรรดินิยมและศักดินานิยม ทำให้การพัฒนาของเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมประสบปัญหา ประชาชนก็ยากจนข้นแค้นแสนสาหัส เพื่อคัดค้านการกดขี่ของศักดินานิยมและการรุกรานจากต่างประเทศ ประชาชนจีนได้ดำเนินการต่อสู้อย่างองอาจกล้าหาญเป็นเวลายาวนาน การปฏิวัติซินไฮ่เมื่อ ค.ศ. 1911 ที่นำโดยท่านซุนยัตเซ็นได้โค่นการปกครองของราชวงศ์ชิงลง และสถาปนาสาธารณรัฐจีนขึ้น ต่อมาระยะหนึ่งประเทศจีนตกอยู่ในภาวะหลุมอนวุ่นวาย เนื่องจากขุนศึกหลายกลุ่มรบพุ่งแย่งชิงอำนาจกัน สังคมจีนในระบายนี้อยู่ในลักษณะกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษในสมัยนี้ยังคงมีความสืบเนื่องต่อมา โดยสามารถแยกประชาชนที่ปฏิบัติตามระบบความเชื่อดังกล่าวได้เป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ยังมีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษแบบเพื่อขออำนาจสูงสุดกับกลุ่มที่มีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษแบบเพื่อแสดงความกตัญญู

กลุ่มที่ยังมีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษแบบขออำนาจสูงสุดก็มีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเหมือนสมัยสังคมศักดินาเช่นเดิม แต่กลุ่มที่มีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเพื่อแสดงความกตัญญูก็คิดว่า ทุกคนมีฐานะเท่ากัน การนับถือวิญญาณบรรพบุรุษคือการแสดงความกตัญญูและเพื่อความสบายใจต่อ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ฯลฯ ที่มีตระกูลเชื้อสายเดียวกันในครอบครัว หรือต่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างสนิทสนมกับตนเอง ในกรณีที่กลุ่มคนบางส่วนไม่ทราบว่าใครเป็นบรรพบุรุษของตนเอง เพราะเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามที่มีมาอย่างต่อเนื่องในเขตแผ่นดินจีน (หวาง อวิจวี่, 2549, หน้า 46-52) ดังนั้น ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษในสมัยนี้มีอยู่สองรูปแบบ เพราะว่าเป็นช่วงเวลาที่กำลังข้ามไปสู่อีกช่วงระยะหนึ่ง เนื่องจากการปกครองของจีนในสมัยนั้นขาดความมั่นคง

5. สมัยสังคมนิยม

สมัยสังคมนิยม (ค.ศ. 1949) ประชาชนจีนซึ่งนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนได้ดำเนินการต่อสู้อย่างทรหดอดทนมาเป็นเวลา 28 ปี ผ่านระยะสงครามปราบขุนศึกภาคเหนือ สงครามปฏิวัติที่ดิน สงครามต่อต้านญี่ปุ่น และสงครามปลดแอกทั่วประเทศรวม 4 ระยะ ในที่สุดก็ได้ประกาศสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งแสดงว่าการปฏิวัติประชาธิปไตยใหม่ของจีนได้รับชัยชนะและเริ่มต้นระยะสังคมนิยม ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษในสมัยนี้ก็ต่อเนื่องจากสมัยสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา แต่ลักษณะความเชื่อแบบสมัยศักดินาได้จบลงโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษแบบเพื่อแสดงความกตัญญู แต่พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษแบบสมัยศักดินาก็ยังมีการปฏิบัติอยู่เช่นเดิม เพราะเชื่อว่าพิธีกรรมเหล่านี้มีการทำกันอย่างยาวนานมาก จึงยึดถือแบบนี้เป็นการปฏิบัติจริง ๆ ในเวลาต่อมาความเชื่อนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงอีก เนื่องจากการปฏิรูปวัฒนธรรม และนโยบายของรัฐบาลจีนได้มีการกำหนดให้มีการเผาศพ การปฏิรูปวัฒนธรรมได้ห้ามทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับสมัยศักดินา รวมทั้งการเก็บสิ่งของต่าง ๆ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ เป็นต้น เพราะรัฐบาลจีนถือว่าการกระทำเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปกครองของรัฐบาล จึงทำให้ชาวจีนไม่ได้มีการปฏิบัติพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษในระยะเวลาประมาณ 10 ปี ซึ่งทำให้ความเชื่อและขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ของความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อวิญญาณบรรพบุรุษได้ลดลงหรือทำแบบธรรมดา

ส่วนนโยบายการกำหนดให้มีการเผาศพที่มาถึง กำหนดว่า ชาวจีนที่เป็นกลุ่มชาวนานจำเป็นต้องนำศพไปเผาที่โรงจัดศพ (ลูกเซียน ดับเบิลยู, 2547, หน้า 537-551) ถ้าไม่เช่นนั้นจะเป็นการผิดกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดภาระในการจัดพิธีกรรม และลดการใช้ที่ดินจัดหลุมฝังศพลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติพิธีกรรมของความเชื่อในการนับถือวิญญาณ

บรรพบุรุษ เพราะถ้าที่ผู้เสียชีวิตแล้วจะต้องนำศพไปเผาที่โรงจัดศพ บางครอบครัวจะนำอัฐิใส่กล่องพากันกลับบ้าน จัดพิธีกรรมต่าง ๆ ที่บ้าน ในระยะเวลา 7 วัน 49 วัน หรือ 81 วัน หรือบางครอบครัวก็ไม่มีการจัดพิธีกรรมที่บ้าน ต่อจากนั้นต้องหาสถานที่ในสุสานสาธารณะเพื่อนำอัฐิไปฝัง และมีการปฏิบัติพิธีกรรมที่นั่นตามโอกาสต่าง ๆ และความสะดวกของแต่ละครอบครัว ดังนั้น ความเชื่อที่เกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนจึงมีความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ลักษณะความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนในปัจจุบันไม่ได้เหมือนกับสมัยก่อน โดยมีการปรับเปลี่ยนในแต่ละสังคมและแต่ละสมัย จนกลายเป็นความเชื่อที่สังคมยอมรับและยกย่อง

สรุปได้ว่า ในปัจจุบันความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนมีความเชื่อถือทั่วไป และยังยึดถือเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาในบางส่วน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนเป็นความเชื่อที่สำคัญแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาแต่ก็ยังมีปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาได้ เพราะเป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นวัฒนธรรมที่ชาวจีนภูมิใจเสมอ

ชิน ลีซิง (2548, หน้า 537-545) ได้กล่าวถึงลักษณะความเชื่อของชาวจีน ว่ามีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะมหัพภาค หมายถึง ลักษณะที่เป็นลักษณะร่วมของชาติ ชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ โดยมีลักษณะมหัพภาค เพราะได้เกิดความคิดและการปฏิบัติในวิถีชีวิตมายาวนาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ชาวจีนยอมรับในแต่ละรุ่น การเกิดความเชื่อไม่ได้เป็นการกระทำแต่เพียงแค้นในหมู่คนไม่กี่คน แต่เป็นความคิดและการกระทำที่เกิดขึ้นในระบบสังคมนิยม และเป็นการสร้างสรรค์โดยมีกลุ่มคนขนาดใหญ่ เมื่อความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษได้เกิดขึ้นและมีความเชื่อที่สังคมยอมรับจึงสามารถสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เนื่องจากความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษมีความเหมาะสมเข้ากับวัฒนธรรมอื่น ๆ ของชาวจีนมาตลอดเวลา ดังนั้น ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษก็ยังอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนปัจจุบัน และมีการปฏิบัติพิธีกรรมตามโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะวันเซ็งเม้งสมาชิกในแต่ละครอบครัวจะมีการจัดพิธีกรรมอย่างเป็นทางการและตามความเชื่อดั้งเดิม เนื่องจากวันนี้เป็นวันที่กำหนดไว้สำหรับให้มีการจัดพิธีกรรมเพื่อวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีน และมีคนจำนวนมากที่ต้องเข้าร่วมปฏิบัติ รัฐบาลจีนจึงกำหนดวันนี้เป็นวันหยุดเทศกาลตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 เพราะวันเซ็งเม้งในบางปีอาจจะไม่ได้เป็นวันหยุดปกติ และไม่อยากให้ประชาชนละทิ้งงานเพื่อไปแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของตนเอง บางที่ยังมีการจัดพิธีกรรมร่วมกันเป็นหน่วยงานราชการเพื่อแสดงความนับถือต่อบรรพบุรุษเดียวกันของจีน คือ ฮวงตี้ หรือผู้ที่เคยเป็นคู่อุปการแก่ประเทศชาติ

2. ลักษณะความมั่นคงและการปรับเปลี่ยน โดยลักษณะความมั่นคง หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษที่มีอยู่ตลอดเวลาในวิถีชีวิตของชาวจีน โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ ตั้งแต่มีการเกิดความเชื่อดังกล่าวก็อยู่ติดต่อกับวิถีชีวิตอย่างมั่นคง และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของชาวจีน ถ้าสถานการณ์ทางสังคมและชีวิตของชาวจีนเป็นปกติ ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษก็จะอยู่อย่างมั่นคงและสืบทอดกันแบบรุ่นสู่รุ่น แม้บางทีความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนจะไม่แสดงให้เห็นชัดในสัปดาห์ระยะเวลาหนึ่ง เนื่องจากระบบสังคมหรือเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงมาก แต่พอหลังจากเวลานั้นไปแล้วก็จะมี การฟื้นฟูจากหมู่ประชาชนทั่วทั้งสังคม ซึ่งก็เหมือนกับความเชื่อที่ปรากฏในศาสนาพุทธหรือศาสนาอิสลามในบางประเทศที่ไม่เคยมีการหายไปจากสังคม ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะความมั่นคงของความเชื่อ

ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนยังมีลักษณะของการปรับเปลี่ยนด้วย การปรับเปลี่ยนความเชื่อดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบทอดเท่านั้น หากแต่ยังมีการปรับเปลี่ยนเรื่องใหม่ในลักษณะมั่นคงด้วย โดยสรุปปัจจัยที่มีต่อการปรับเปลี่ยนความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนมีอยู่สองประการ คือ ประการแรก ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนใช้วิธีการสืบทอดแบบการพูดคุยกปากต่อปาก ซึ่งทำให้การสืบทอดมีขีดจำกัด เพราะอาศัยการรับรู้จากการพูดเล่าๆ และรักษาด้วยความจำไม่มีการบันทึกด้วยตัวอักษร เมื่อสืบทอดสู่คนอื่น ๆ ก็อาศัยคน ความจำ และความตั้งใจของผู้รับจะส่งผลต่อความถูกต้อง รายละเอียด และความสมบูรณ์ของข้อมูล ประการที่สอง ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนยังมีการปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิถีชีวิตของชาวจีน การสืบทอดความเชื่อก็ต้องเหมาะสมตามความต้องการของสังคม และต้องมีการปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้วย ถ้าไม่มีการปรับเปลี่ยนความเชื่อ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่าง ๆ ก็ไม่สามารถดำรงอยู่อย่างยาวนานได้ เช่น ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนมีการปรับเปลี่ยนตามแต่ละช่วงสมัยดังที่กล่าวมา

3. ลักษณะการสืบทอดและการแพร่กระจาย การสืบทอดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องสองประการคือ ประการแรก การสืบทอดความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนต้องอาศัยความคิดและค่านิยมของคนในเขตพื้นที่ ชนเผ่า และสังคมที่แตกต่างกัน ปัจจัยนี้จะส่งผลต่อการสืบทอดซึ่งสามารถส่งผลต่อการยอมรับสิ่งที่บรรพบุรุษให้ไว้ รวมทั้งความเชื่อ ความรู้ และประเพณี เป็นต้น ประการที่สอง การสืบทอดแบบธรรมชาติ การเรียนรู้หรือการถ่ายทอด

ความเชื่อไม่จำเป็นต้องสอนแบบเป็นทางการ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับความเชื่อในการนับถือ วิญญาณบรรพบุรุษจะมีอิทธิพลและค่อย ๆ อบรมกล่อมเกลาคือคนรอบข้าง จึงทำให้คนเหล่านี้ได้ ค่อย ๆ เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว เพราะว่าความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนทุกคน ในครอบครัวต้องเข้าร่วม

ลักษณะการแพร่กระจายความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีน มีสอง ความหมายคือ ความหมายในแง่แนวตรงกับแนวขวางในระยะเวลาเดียวกัน ในแง่แนวตรงหมายถึง การแพร่กระจายแบบการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ปู่ถ่ายทอดให้พ่อ แล้วพ่อสอนให้ลูก ส่วนในแง่ แนวขวางหมายถึง การแพร่กระจายจากพื้นที่หนึ่ง ไปสู่อีกพื้นที่หนึ่ง หรือจากคนกลุ่มหนึ่ง ไปสู่คน อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนมาก เพราะการแพร่กระจายแบบนี้ไม่ว่าจะเป็นคน เดียวหรือกลุ่มคนขนาดใหญ่ก็สามารถจะนำความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษจากพื้นที่เก่า ไปแพร่กระจายในพื้นที่ใหม่ได้ โดยมีหลายรูปแบบ เช่น การหนีภัยธรรมชาติ การค้าขาย การแต่งงาน เป็นต้น การแพร่กระจายเนื่องจากการอพยพที่สามารถที่จะเกิดผลที่สำคัญสองแบบ คือ ความเชื่อดั้งเดิมจะผสมผสานกับวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่ใหม่และกลายเป็นความเชื่อใหม่ที่สังคม นั้นยอมรับได้ หรือความเชื่อที่นำไปสู่พื้นที่ใหม่ไม่ได้มีการผสมผสานกันแต่เพียงปรากฏในพื้นที่ ที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนที่อพยพเข้ามา และความเชื่อก็คงอยู่เหมือนเช่นเดิม ลักษณะความเชื่อใน การนับถือวิญญาณบรรพบุรุษดังกล่าว แสดงให้เห็นความแตกต่างกัน และความพิเศษระหว่าง ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษกับความเชื่ออื่น ๆ ของชาวจีนทำให้มีความเข้าใจกับ ความเชื่อนี้มากขึ้น

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็เกิดมีพิธีงตักขึ้น บรรดาท่านเกจิอาจารย์ได้คิดปรับปรุงจัดระเบียบ การงตักให้ดียิ่งขึ้น ให้มีโรงพิธีตั้งเครื่องสักการบูชา มีโต๊ะพระพุทธรูปเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า และโต๊ะเทพดา มีพระอินทร์ พระพรหม เป็นต้น ในหนังสือตำรางตักของพระสงฆ์อนัมนิกายคือ พระญาณ กล่าวถึงการเตรียมสถานที่ที่จะทำพิธีว่า ต้องมีฉากพระรูปต่าง ๆ ได้แก่

1. รูปพระพุทธรูปเจ้า
2. รูปพระสารีบุตร
3. รูปพระโมคคัลลา
4. รูปพระมหากัสสปะ
5. รูปพระอานนท์
6. รูปพระมาลัย

7. รูปยมบาล (มีทั้งหมด 10 รูป มีชื่อต่างกัน แขนงสัปดาหฺ์ละหนึ่งรูป ถ้าทำพิธีครบ 100 วัน ก็ต้องแขวนรูปยมบาลครบทั้ง 10 รูป)

พิธีงเด็กได้มีการเพิ่มเติมวิธีการมาหลายยุคหลายสมัย ในชั้นแรกหลังจากตั้งมณฑลพิธีแล้ว ก็จะทำความสะดวกวัญญาณ บูชารัตนตรัย แล้วถวายเพลแก่พระสงฆ์ ในตอนบ่ายเจริญพระพุทธมนต์ อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ในตอนกลางคืนทำพิธีขอขมาสิ่งที่ผู้ตายทำไว้ในสมัยต่อมาได้เพิ่มพิธีต่าง ๆ เข้าไปอีก มีพระพาเดินข้ามสะพานไปพนมรศ นัยว่าเป็นการเตือนสติให้คนประพฤติดีประพฤติชอบ ส่วนในตอนดึกมีการร้องเพลงปลอบใจญาติผู้ตาย พิธีที่เพิ่มขึ้นใหม่นี้ในหนังสือประวัติวัฒนธรรมจีนสันนิษฐานว่า คงจะเริ่มในสมัยราชวงศ์เซ็ง ซึ่งเป็นสมัยที่คณะสงฆ์ของจีนเสื่อมโทรมมาก ถึงขนาดพระภิกษุต้องให้เข้ากุฏิ ออกเรียไร และรับประกอบพิธีงเด็กเพื่อหาปัจจัยมาบำรุงวัด

การทำพิธีงเด็กแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือทำเมื่อครบกำหนด 7 วัน ครบ 50 วัน และครบ 100 วัน มีรายละเอียดแตกต่างกันไปบ้าง เช่น เมื่อครบ 7 วัน ต้องมีพระสงฆ์อย่างน้อย 5 รูป อย่างมาก 25 รูป ในตอนเริ่มพิธีต้องประกาศเทศาขอให้เชิญวิญญาณมาประชุมในพิธีออกชื่อเสียงวันเดือนปีเกิดของผู้ตายและวันถึงแก่กรรม คำประกาศนี้เขียนลงในกระดาษ เมื่ออ่านประกาศชุมนุมเทพดาแล้วให้เผากระดาษแผ่นนี้กับรูปม้าเทวดา เพื่อจะได้นำคำประกาศไปทางพื้นดิน มีการเผากระดาษเงินกระดาษทองด้วย เมื่อเสร็จพิธีชุมนุมเทพดาแล้วก็จะเริ่มทำพิธีชักธงประกาศซึ่งเป็นเครื่องหมายอธิษฐานเชิญพระรัตนตรัย และเทพดาให้เสด็จมาเป็นพยานในพิธี ต่อจากนั้นคณะสงฆ์ก็จะยืนสวดประกาศเชิญวิญญาณให้มาสถิตในพระรูปในธงนั้น เมื่อเชิญวิญญาณมาสถิตแล้วคณะสงฆ์เริ่มสวดพิธีพรมน้ำพระพุทธมนต์ และนำวิญญาณมาทำขมากรรมให้วิญญาณขอขมาโทษพระรัตนตรัยเสียก่อน พิธีขอขมาก็คือ ให้เจ้าภาพจับธงวิญญาณโยกไปโยกมาแล้วพระสงฆ์สวดขอขมาแทนวิญญาณ

เมื่อให้วิญญาณขอขมาต่อพระรัตนตรัยแล้ว พระสงฆ์ได้สวดตามประกาศที่ได้เขียนในกระดาษแจ้งการทำพิธีอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ในประกาศมีข้อความบางตอนว่า “บัดนี้จักตั้งเครื่องสักการบูชาในการพิธีเจริญพระพุทธมนต์ และอ่านพระพุทธฎีกาถวาย ขอนอบน้อมนมัสการองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นประธาน ขอนอบน้อมนมัสการองค์พระอรหันต์ สัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นประธาน ขอนอบน้อมนมัสการองค์พระมาลัยเถรเจ้า ซึ่งเป็นผู้โปรดสัตว์ในอบายภูมิจึงมาเป็นประธาน... ขอพึงพระบารมีอภิบาลแห่งพระรัตนตรัยทั้งสามประการจงบันดาลให้เทวดาซึ่งเบิกพระเนตรแล้วนั้น นำพระพุทธฎีกาฉบับนี้ถึงพระผู้เป็นใหญ่ยิ่งในสากลโลก” ในตอนท้ายใบประกาศ ลงนามอธิษฐานตั้งเป็นประธานด้วย เมื่ออ่านประกาศจบแล้วจึงเอากระดาษที่เขียนคำประกาศนั้น พร้อมด้วยธงซึ่งเป็นเทวดากับกระดาษเงินกระดาษทองเผาพร้อมกัน ต่อจากนั้นหัวหน้าที่ทำพิธีคุกเข่าลงเจริญพระพุทธมนต์ต่อไป

การทำงเด็กเมื่อครบกำหนด 3 วัน ต้องมีประกาศชุมนุมเทพดา ประกาศสวคมนตรี และประกาศเชิญวิญญาณดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะมีประกาศถวายข้าวพระ และประกาศสังเวทเผาศรีเครื่องกระดาชอีก แต่ถ้าเป็นพิธีงเด็กครบ 50 วัน ก็เพิ่มพระสงฆ์เป็น 9 รูป หรือ 51 รูป และมีพิธีต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก คือมีพิธีเคาะระฆัง พิธีงประกาศ พิธีข้ามสะพาน พิธีลอยกระทง และพิธีทิ้งกระจาด ส่วนพิธีทำงเด็กเมื่อครบ 100 วัน ก็ทำแบบเดียวกับเมื่อ 50 วัน

พิธีเคาะระฆัง หรือปลุกระฆังก็คือ การตีระฆังประกาศให้ได้ยินไปทั่วโลก เป็นการเชิญมาฟังพระธรรมที่จะสวด หัวหน้าไปยืนเสกที่ระฆังว่าขอนอบน้อมฟังบารมีอิณหารแห่งพระมาลัยเถรเจ้า ซึ่งเป็นผู้ดับทุกข์แห่งสัตว์ทั้งหลาย จงบันดาลเสียงกังวานแห่งระฆังนี้ให้ได้ยินตลอดทั้งถึงชั้นพรหมโลก และมนุษย์สัตว์ทั้งหลายตลอดถึงอบายภูมิ โดยอำนาจแห่งพระมาลัยเถรเจ้า ก็จักได้มีสติระลึกรู้ถึงคุณพระรัตนตรัยทั้งสาม

พระคาถาบทนี้อาจปลดเปลื้องกรรมเวรของสัตว์ทั้งหลายได้ถึงสุคติ เมื่อหัวหน้าบริกรรมด้วยคาถานี้แล้วก็ตีระฆังเป็นการนำก่อน แล้วมอบให้รูปอื่น ๆ ตีเป็นระยะ ๆ ไป แล้วเวียนเทียน 3 รอบ สวดอภิธรรมเป็นจบๆ ไปจนสว่าง แตรูปที่ตีระฆังผลัดเปลี่ยนมาขึ้นบ้างนั่งบ้าง นอกจากพิธีดังกล่าวแล้วก็มีพิธีสังเวทหรือการเช่นศพ มีคำประกาศเช่นกัน เมื่ออ่านประกาศแล้วก็เผาหนังสือที่อ่าน และกระดาชเงินกระดาชทอง

พิธีที่สำคัญอีกตอนหนึ่งคือพิธีข้ามสะพาน เรื่องนี้มีตำนานว่า เมื่อครั้งพระถังซัมจั๋งไปเรียนพระไตรปิฎกที่อินเดีย ท่านได้เห็นผู้พระไตรปิฎกมีพระคัมภีร์อยู่ผูกหนึ่ง ในพระคัมภีร์นั้นกล่าวว่า มนุษย์ซึ่งอยู่ในชมพูทวีปก่อนที่จะปฏิสนธิมาเกิดเป็นมนุษย์นั้น ได้ยึดทรัพย์สมบัติของพระองค์ (หม่างกวาง) มาใช้ ครั้นมาเกิดเป็นมนุษย์แล้วก็ไม่ได้ใช้หนี้ที่ยืมมา เมื่อตายไปจึงไม่ได้ไปเกิดในทางที่ชอบ ด้วยเหตุนี้พวกญาติจึงต้องกระทำการกุศลอุทิศส่งข้ามสะพานไปใช้หนี้ที่ผู้นั้นยืมมา ในครั้งนั้นพระอานนท์เถรเจ้าได้กราบทูลพระพุทธเจ้าว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า เหตุใดมนุษย์ที่เกิดในชมพูทวีปนี้จึงตั้งความอธิษฐานไม่สมประสงค์ ขอได้โปรดแสดงให้ข้าพระพุทธเจ้าทราบด้วยเถิด”

พระพุทธเจ้าจึงมีพระพุทธปฏิภาตรัสแก่พระอานนท์ว่า “ดูกรอานนท์จงรู้เถิด มนุษย์ในโลกตั้งอธิษฐานไม่สมประสงค์ก็เพราะชาติก่อนยืมทรัพย์มาแล้วไม่ได้ใช้หนี้ จึงทำให้อธิษฐานสิ่งใดไม่ได้สมความปรารถนา ทั้งในเวลานอนก็หลับไม่สนิท มีแต่กระวนกระวาย หวาดหวั่นไปต่าง ๆ นานา ครั้นดับขันธไปแล้วก็ไม่ไปสู่สุคติ ด้วยเหตุนี้พวกญาติจึงต้องตั้งพิธีกุศลอาราธนาพระสงฆ์นำวิญญาณข้ามไปใช้หนี้ โดยพึ่งอำนาจแห่งพระรัตนตรัยอันอาจนำวิญญาณสู่สุคติได้” ในเวลาทำพิธีข้ามสะพานจะต้องมีการอ่านประกาศมอบใช้หนี้ซึ่งเขียนมาในกระดาชแผ่นหนึ่ง พอเดินข้ามสะพานมาถึงรูปนายคลังก็ให้อ่านประกาศนี้ ซึ่งมีใจความย่อ ๆ ว่า ขอพระรัตนตรัยได้โปรดนำ

วิญญานข้ามสะพานไปใช้หนี้ให้พระองค์ (หม่างกวาง) ซึ่งได้ยืมมาตั้งแต่เวลามาปฏิสนธิแล้วด้วยเกิด บัดนี้ท่านผู้นั้น ได้ถึงแก่กรรมแล้วขอได้โปรดนำวิญญานไปมอบทรัพย์สมบัติที่ได้ยืมมานั้นให้แก่ ค้าวกวางนายคลัง ดังมีแจ้งอยู่ในใบเสร็จฉบับนี้ เมื่ออ่านจบแล้วจึงเอาหนังสือประกาศมอบใช้หนี้ สอดไว้ที่เสื้อรูปนายคลัง แล้วเอาไปเผาไฟพร้อมทั้งกระดาษเงินกระดาษทอง นอกจากนั้นก็ยังมีพิริยอ ยเช่น พิธิลยกระทอง ซึ่งหมายถึงทำบุญกุศลไปทางน้ำ มีการเขียนคำประกาศวัตถุประสงค์ที่จะอุทิศ ให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และเชิญปรตตูปชีวีเปรตให้มารับส่วนกุศลนี้ด้วย อ่านจบแล้วก็เผา กระดาษนั้นพร้อมด้วยกระดาษเงินกระดาษทองลอยน้ำไป

อีกพิธีหนึ่งเรียกว่า พิธิลยขาวสงฆ์ (ทรายตริง) ตามตำรากล่าวว่าไม่จำเป็นต้องทำทุก งาน ถ้าเจ้าภาพจัดให้ก็ทำ ไม่จัดก็ไม่ต้องทำ ตามตำนานกล่าวด้วยว่า สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับ อยู่ที่เขตนวันวิหาร ณ เมืองสาวัตถี ในเวลานั้นพระโมคคัลลเถระเจ้าได้เล็งทิพยจักษุตรวจดูความ เป็นไปในโลกทั้งสาม ก็ได้ทราบวามารดาของท่านไปเป็นปรตตูปชีวีเปรตได้รับทุกข์เวทนาอด อยากรูปกายชুবพอม พระโมคคัลลเถระลึกลงถึงคุณมารดาจึงยื่นบาตรข้าวให้มารดาบริโภคน มารดาบริโภคน ไร่ยังไม่ทันจะบริโภคนก็บังคาลให้อาหารในบาตรลุกเป็นไฟไม่อาจจะกินได้ พระโมคคัลล เถระมีความสงสัยจึงนำความเข้าทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์จึงมีพุทธฎีกาตรัสว่า “ดูกร โมคคัลล เถระมารดาของเธอสร้างเวรกรรมไว้แต่ชาติปางก่อนมากมายนัก เหลืออำนาจของเธอแต่เพียงผู้เดียวจะ ไปรดให้พ้นทุกข์นั้น ได้ต้องพึ่งพระบารมีพระอริยสงฆ์เจ้าทั้ง 10 ทิศ จึงจะโปรดมารดาของเธอให้ พ้นทุกข์ได้” พระโมคคัลลเถระเมื่อทราบดังนั้น ก็ทำปาฏิหาริย์ไปอาราธนาพระอริยสงฆ์เจ้าทั้ง 10 ทิศ มาพร้อมกัน จัดอาหารบริณทบาตถวายพร้อมด้วยเครื่องไทยทานต่าง ๆ เมื่อทำดังนี้แล้วมารดาของ พระโมคคัลลเถระก็พ้นจากกองทุกข์ไปสู่สุคติ จากตำนานดังกล่าวนี้จึงได้กระทำสืบต่อกันมา

พิธีสำคัญอีกตอนหนึ่งก็คือ พิธีทิ้งกระเจาด ต้นเรื่องเดิมว่าเกิดเมื่อครั้งพุทธกาล คือ สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นิโครธาราม เมืองกบิลพัสดุ์ ในเวลานั้นพระอานนทนั้นสมาธิ อยู่ตามลำพังได้เห็นอสุรกายชื่อเหญีมโฆมี มีร่างกายชুবพอม มีเพลิงพลุ่งออกจากปาก อสุรกายได้ เข้ามาขึ้นพนมมือบอกพระอานนทว่าอีก 3 ราตรีท่านจะมรณภาพ และจะมาเป็นอสุรกายเช่นเดียวกับ ตน พระอานนทตอนนั้นยังไม่สำเร็จมรรคผลอะไรเกิดกลัวขึ้นมา จึงถามว่าทำอย่างไรจึงจะพ้นจาก ความตาย อสุรกายก็แนะนำให้ทำพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และบริจาคทานแก่ยากผู้อดอยาก เพื่ออุทิศกุศลให้แก่พวกอสุรกายทั้งหลาย ถึงจะมีอายุยืนยาวต่อไป ทั้งอสุรกายก็จะพลอยพ้นทุกข์ไป ด้วย

พระอานนททราบดังนั้นได้นำความมากราบทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ พระพุทธองค์ จึงตรัสว่า “ดูกรอานนทอย่างกลัวไปเลย จงบริจาคทานแก่หมู่อสุรกายและพราหมณ์ที่ยากจนเถิด แล้วจะพ้นภัย แต่อสุรกายได้สร้างกรรมไว้มากมายยากที่จะบริโภคนได้ ต้องตั้งพิธีประชุมพระอริยเจ้า

ทั้งหลายมาเจริญพระศาสนา” พระอนันท์ก็จัดหาเครื่องสักการบูชาและเครื่องอุปโภคบริโภค กระทำพิธีตามที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำ เมื่อพระอนันท์บริจาทาน และอุทิศส่วนกุศลไปให้หมู่สุรกาย แล้วสุรกายก็ไปสู่สุคติ แท้ที่จริงแล้วสุรกายที่มากลพระอนันท์ก็คือ พระโพธิสัตว์ กวางคือต่ายใบตัก ซึ่งปรารถนาจะโปรดทั้งมนุษย์และสัตว์ทั่วไปด้วยพรหมวิหาร จึงได้แบ่งภาคมาบอกแก่พระอนันท์ เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างบริจาทานต่อ ๆ ไป ด้วยเหตุนี้การบริจาทานทั้งกระเจดจึงต้องมีรูปยมราชคือพระโพธิสัตว์แบ่งภาคมาเป็นประธานสำหรับแจกเครื่องไทยทานทั้งกระเจด ในหนังสือลัทธิของเพื่อนกล่าวว่า พระโพธิสัตว์นี้หมายถึง พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ ซึ่งบิดเบือนร่างกายไปได้ต่าง ๆ ตามคติมหายานนั้นถ้าพระโพธิสัตว์องค์ใดแบ่งภาคมาเป็นอะไรก็ย่อมมีรูปพระโพธิสัตว์องค์นั้นไว้เหนือเศียร ในพิธีทั้งกระเจดพระอวโลกิเตศวรแบ่งภาคลงมาเป็นยักษ์ที่นิยมเรียกกันว่า ยมราช จึงได้มีรูปพระกวนอิม คือ อวโลกิเตศวร อยู่เหนือรูปนั้นเพื่อบอกกำเนิดเดิม แต่ตามคติคนจีนยมราชนี้ก็คือ ได้ชื่อเอี้ย เป็นผู้กินจุ มักแย่งเครื่องเช่นพวกผีกินเสียหมด จึงต้องมีรูปพระกวนอิมไว้เหนือเศียรคอยควบคุมไม่ให้กินเครื่องเช่นแต่เพียงผู้เดียว

หลังจากทำพิธีต่าง ๆ ตามขั้นตอนหมดแล้ว ก็มาถึงพิธีสุดท้ายคือพิธีเผากระดาษเครื่องภาชนะใช้สอยต่าง ๆ ในหนังสือประวัติวัฒนธรรมจีนที่ ล. เสถียรสุด เรียบเรียงได้อธิบายว่า เบ๊งกังกเด็กเริ่มมีขึ้นเมื่อพิธีศพกษัตริย์จีวจิง พ.ศ. 1501 พวกข้าราชการทำกระดาษเงินกระดาษทองเผาถวายแล้วก็เลยใช้กันสืบมา ส่วนเครื่องกระดาษที่ทำเป็นของใช้และเครื่องใช้นั้น คงจะเนื่องมาจากสมัยโบราณพวกข้าทาสมักจะถูกนำไปฝังทั้งเป็นกับพิธีฝังศพเจ้านายที่ตนเองอยู่ด้วย ต่อมาก่อนสมัยขงจื้อประเพณีก็ถูกยกเลิกไปแต่เอาดินมาปั้นเป็นรูปคน รูปของใช้ฝังรวมกับศพแทน ต่อมาเมื่อมีการสร้างกระดาษขึ้นใช้แล้วจึงใช้กระดาษมาสร้างเป็นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แล้วเผาให้ผู้ตาย (ส.พลายน้อย, 2542, หน้า 86-95) นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องการเผากระดาษเงินกระดาษทองก็เนื่องมาจากมนุษย์มีความเชื่อในเรื่องของการฟื้นคืนชีพ และการเกิดในภพใหม่อย่างแน่นแฟ้นมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะจากการขุดค้นพบซากโครงกระดูกของมนุษย์ยุคดังกล่าว มักพบดินสีแดงโรยไว้บริเวณหน้าอก บางโครงกระดูกมีการวางภาชนะที่ใช้ในชีวิตประจำวันครั้งเมื่อยังมีชีวิตอยู่ไว้ข้างกาย ซึ่งนักโบราณคดีสันนิษฐานว่า เพื่อประโยชน์แก่ผู้ตายให้ได้มีไว้ใช้ แม้เมื่อมนุษย์ได้สร้างบ้านเมืองอาณาจักร สร้างจักรวรรดิของตนเองขึ้นแล้วก็ตาม สิ่งเหล่านี้ก็มีได้เลือนหายไป ยังคงมีการเช่นสรวงดวงวิญญาณ และความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปีศาจซ้ำยังได้เพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นตามความเจริญของวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่น สุสานของกษัตริย์อียิปต์ที่ได้มีการนำข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ฝังไปพร้อมกับพระศพด้วยทุกครั้ง หรือในของวัฒนธรรมชาวจีน กล่าวคือ ฮองเต้ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่สวรรค์ส่งมาจุติในโลกมนุษย์ ทรงมีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่างในแผ่นดิน ประหนึ่งเทพเจ้า ดังนั้นเมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์จึงต้องมีการจัดพระศพอย่างใหญ่โตมโหฬาร

ขนาดต้องมีการกะเกณฑ์ให้มีการฝังสนม นางกำนัล บริวาร บ่าวไพร่ ทหาร ขุนพลคู่ใจ รวมลงไปกับพระศพเพื่อให้ไปรับใช้พระองค์ยังแดนปรโลกด้วย

การฝังคนทั้งเป็นเป็นเรื่องที่ทารุณจิตใจมาก ซึ่งในระยะแรกๆ คงไม่ค่อยมีปัญหานัก เนื่องจากความจงรักภักดีที่มีต่อฮ่องเต้ซึ่งสำคัญยิ่งกว่าชีวิตของตัวเอง แต่เมื่อเวลาผ่านไปคงมีบางคน ที่เห็นเป็นเรื่องป่าเถื่อน ไร้สาระ จึงคิดแก้เคล็ดเปลี่ยนจากคนเป็น ๆ มาใช้เครื่องปั้นดินเผาแทน โดยทำให้มีรูปร่างลักษณะท่าทางหน้าตาเหมือนคนมีชีวิต แล้วจึงนำไปฝังร่วมกับพระศพ การที่ใช้ตุ๊กตาจำลองเหล่านี้จึงมีขึ้นแทน กระทำไปพร้อมกับการประกอบพิธีบางประการเพื่อจะได้เห็นเป็นเรื่องจริงจัง คนและของจำลองต่าง ๆ ก็จะกลายเป็นของจริงขึ้น ตามความเชื่อของเหล่านี้จะเดินทางไปถึงเมืองผี ต่อมาสิ่งที่ส่งไปถึงผู้ตายนั้น ได้พัฒนามาเป็นตุ๊กตากระเบื้อง แต่จะมีผู้ทำได้ดีเพียงบางชนชั้นบางสังคม เช่น ชนชั้นพระเจ้าแผ่นดินหรือขุนนางใหญ่โตที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย ส่วนในชนธรรมดาสามัญนั้นถ้าต้องการทำตามก็ทำไม่ได้ ต่อมาคงจะมีใครคนหนึ่งเกิดความคิดว่าน่าจะเปลี่ยนจากการทำด้วยหินด้วยกระเบื้องมาเป็นการทำด้วยกระดาษ แล้วทำการเผาตามลัทธิพิธีเพื่อส่งของเหล่านั้น ไปให้ผู้ตาย หรือที่เรียกกันว่า กระดาษกงเต็ก (เสฐียร โกเศศ, 2505, หน้า 12-13)

การเผาเครื่องกระดาษมีตำนานปรากฏในเรื่อง ชุขยถึง ว่าเมื่อครั้งพระเจ้าหลี่ซื่อเบินถึงไทจงฮ่องเต้ มีพญามังกรตัวหนึ่งซึ่งถูกเจ๊กเขียนฮ่องเต้บนสวรรค์ลงโทษประหารชีวิตด้วยความผิดที่ส่งน้ำให้ท่วมเมืองจีนมาก ไปจนผู้คนล้มตายมากมาย ปีศาจมังกรนั้นจึงมารบกวนพระเจ้าหลี่ซื่อเบินจนสลบไป และวิญญาณของพระองค์ได้ไปสู่เมืองผี แต่เมื่อไปถึงแล้วปรากฏว่าในสารบบทะเบียนแจ้งว่ายังไม่ครบวาระที่จะสวรรคต ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเจ้าหน้าที่ยกษาทะเบียนในเมืองผี เมื่อครั้งที่ยังเป็นมนุษย์ได้เป็นขุนนางอยู่ในพระราชสำนักของพระเจ้าหลี่ซื่อเบิน เมื่อตายแล้วได้ไปรับตำแหน่งหน้าที่นี้ ได้ช่วยแก้จำนวนเลขอายุในบัญชีให้พระเจ้าหลี่ซื่อเบินยืดออกไปอีก เมื่อพระเจ้าหลี่ซื่อเบินยังไม่ถึงวาระที่จะต้องสิ้นพระชนม์ก็เสด็จกลับมายังเมืองมนุษย์ตามเดิม แต่ก่อนที่จะเสด็จกลับเยี่ยมฮ่องเต้คือ พญายม ได้เชิญเสด็จชมกิจการในเมืองนรก พญายม ได้ชี้ให้ดูคนที่ทำชั่วต่าง ๆ ว่าทำบาปอย่างนั้นต้องมารับโทษอย่างนี้ ตอนหนึ่งเสด็จผ่านพวกผีซึ่งตอนเป็นมนุษย์ได้เคยเป็นศัตรูและถูกพระเจ้าหลี่ซื่อเบินฆ่า ผีเหล่านั้นเมื่อเห็นพระเจ้าหลี่ซื่อเบินก็แสดงอาการเกลียดแค้นร้องทวงวิญญาณ พระเจ้าหลี่ซื่อเบินตกพระทัยกลัว เจ้าพนักงานผีที่พาเสด็จจึงทูลแนะนำว่าให้เอาเงินแจกเป็นทานให้แก่ผีเหล่านี้ไปก็สิ้นเรื่อง พระเจ้าหลี่ซื่อเบินตรัสว่าไม่มีเงินติดตัวมาเลย เจ้าพนักงานก็ว่าไม่เป็นไรขอยืมเงินคลังของดาแะเตื่องเลื่องก่อนก็แล้วกัน เมื่อเสด็จกลับไปเมืองมนุษย์แล้วจึงค่อยใช้คืน แล้วก็บอกที่อยู่ของดาแะเตื่องเลื่องให้ เมื่อพวกผีได้เงินแจกแล้วก็ไม่รบกวนอะไรอีก ดาแะเตื่องเลื่องนั้นแกล้งเป็นคนใจบุญ แม้เป็นคนยากจนเมื่อค้าขายหาเงินมาได้ก็เจียดเงินนั้นทำบุญแล้วเผาศพกระดาษเงินกระดาษทองเสมอ กระดาษเงินกระดาษทองที่เผานั้นก็กลายมาเป็นเงินทองจริง ๆ สะสมไว้ใน

เมืองผี แกล่ประหลาดอย่างนี้เสมอมา จนยอดเงินในเมืองผีของแกทวีมากขึ้น ๆ เมื่อพระเจ้าหลุยส์ขึ้นเสด็จกลับเมืองมนุษย์อีกครั้ง จึงได้บรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พระองค์ได้พบเห็นมาจากเมืองนรกให้ข้าราชการฟัง และมอบเงินคลังหนึ่งให้เลี้ยงเลี้ยง (ในบางแห่งว่าขอขมาจากอวยซีงก็มี) (ส. พลายน้อย, 2542, หน้า 96-97)

นอกจากนี้ยังมีตำนานการเผากระดาษเงินกระดาษทองอีกตำนานหนึ่ง โดยมีเรื่องเล่าว่าคราวหนึ่งพระเจ้าไทจงประชวร ไทฮุย หมอหลวงวางยาถวายหลายขนาน แต่พระอาการก็หาทุเลาลงไม่ พระเจ้าไทจงจึงมีรับสั่งให้ยุบเตงและซิมกงเข้าไปเฝ้าแล้วตรัสว่า อาการป่วยครั้งนี้ผิดกับที่เคยเป็นมาก่อนเห็นจะอยู่ดูหน้าท่านทั้งสองต่อไปไม่ได้แล้ว อย่างไรก็ตามช่วยทำนุบำรุงไทจื่อให้ได้ครอบครองบ้านเมืองต่อไป ยุบเตงจึงทูลว่า ขออย่าได้ทรงวิตกไปเลยจะขอรับอาสาแก้ไขให้มีพระชนม์ครองราชสมบัติต่อไปอีก พระเจ้าไทจงได้ทรงฟังก็ออกจะสงสัยว่าจะตายอยู่แล้วยุบเตงจะมาแก้ได้อย่างไร แต่ด้วยความอ่อนเพลียไม่อาจจะทรงซักถามอะไรต่อไปก็พลิกพระองค์กลับไปเสียก่อน ซิมกงเองก็สงสัยเรื่องที่ยุบเตงพูดอยู่เหมือนกัน เมื่อออกมาจากที่เฝ้าแล้วจึงถามยุบเตงว่า จะทำอย่างไรจึงจะช่วยชีวิตพระเจ้าไทจงให้ฟื้นขึ้นได้ ยุบเตงก็ตอบว่าคนมีเพื่อนอยู่คนหนึ่งชื่อชุยก๊ก เป็นขุนนางที่เหลยเปาซิวหนึ่ง ในสมัยพระเจ้าเกาโจ เดียวนี้ตายไปอยู่เมืองผีมีชื่อว่าพวนกัว มีหน้าที่รักษานิบัญญัติสำหรับจดชื่อนมนุษย์และสัตว์ที่ตายไป มีแจ้งอยู่พร้อมว่าคนใดจะตายเมื่อไร ตั้งแต่ชุยก๊กตายไปก็เคยมาเข้าฝันคุยกันหลายครั้ง (ในตำนานกล่าวว่า ยุบเตงนั้นเป็นขุนนางอยู่ในเมืองมนุษย์เฉพาะตอนกลางวัน ถ้าหลับลงเมื่อใดจิตก็กลับไปรับราชการเป็นเพชฌฆาตอยู่ในเมืองผี) ชุยก๊กนี้แหละจะช่วยได้ คนจะมีหนังสือให้พระเจ้าไทจงถือไปหาชุยก๊ก ซิมกงได้ฟังก็เห็นว่ายุบเตงจะฟังมากเกินไปแล้ว มีอย่างไหนคนตายแล้วจะฟื้นขึ้นมาอีก แต่ซิมกงก็ไม่ได้พูดคัดค้านแต่อย่างใด กลับพูดยกยอยุบเตงไปตามเรื่อง ต่อมาสักครู่หนึ่งหญิงพนักงานก็ออกมาบอกคนทั้งสองว่า พระอาการของพระเจ้าไทจงเห็นจะถึงที่สุดเสียแล้ว ยุบเตงจึงรีบเข้าไปข้างชอกประตูแล้วเขียนหนังสือถึงชุยก๊ก เสร็จแล้วก็เอาไปเผาไฟที่ข้าง ๆ พระองค์ แล้วสั่งพนักงานทั้งปวงว่า อย่าทำเสียงวุ่นวายเป็นอันขาดวันรุ่งขึ้นพระเจ้าไทจงก็จะฟื้นขึ้นมาเอง พระเจ้าไทจงสลับไปวันหนึ่งกับคืนหนึ่งก็ฟื้นพระองค์ขึ้นมาได้อีก และตรัสเล่าให้คนทั้งปวงที่อยู่เฝ้าว่า พระองค์ได้เสด็จไปพบเหยี่ยวนกเขาคาบหนังสือมาให้ หนังสือฉบับนั้นสลักหลังแจ้งว่าเป็นหนังสือยุบเตงมีไปถึงพวนกัว ขอให้ช่วยชีวิตพระองค์ให้กลับคืนไปสู่โลกมนุษย์ตามเดิม เมื่ออ่านแล้วจึงได้รู้ว่าพระองค์สวรรคตไปแล้ว ครั้นเดินต่อไปก็จึงพบกับพวนกัวซึ่งแจ้งว่ามาคอยรับพระองค์อยู่ พระเจ้าไทจงจึงส่งหนังสือของยุบเตงให้พวนกัว เมื่อพวนกัวอ่านแล้วก็รับปากว่าจะช่วย

หลังจากที่พญายมได้สอบสวนพระเจ้าไทจง ถึงเรื่องต่าง ๆ ที่มีผู้ไปฟ้องร้องไว้แล้ว

พญามก็ให้พวนกัวไปหยิบบัญชีมาตรวจดูว่าพระเจ้าไทจงจะมีพระชนมายุอยู่ต่อไปได้อีกสักเท่าใด ในบัญชีนั้นมิกล่าวไว้ว่า “พระเจ้าไทจงเสวยราชสมบัติใช้ยี่หื้อว่าเจงกวนได้ 33 ปีจะสิ้นบุญ” พญามจึงถามพระเจ้าไทจงว่า ได้ครองราชย์สมบัติมาได้กี่ปีแล้ว พระเจ้าไทจงก็ตอบว่าได้ 13 ปีแล้ว พญามจึงว่าอย่างนั้นก็ยังอยู่อีกตั้ง 20 ปี จึงจะสิ้นบุญ ที่เจิงมาครั้งนี้ก็เสร็จสิ้นธุระไปแล้ว ขอเชิญเสด็จกลับไปเมืองมนุษย์ก่อนเถิด พระเจ้าไทจงดีพระทัยมาก เมื่อลาพญามแล้วก็เดินมากับพวนกัว พวนกัวจึงกระซิบบอกความลับว่าที่ได้กลับไปเมืองมนุษย์อีกนั้นก็เพราะตนแก่เพิ่มไปอีก 20 ปี ไม่เช่นนั้นก็สิ้นบุญไปแล้ว ในขณะที่พวนกัวและพระเจ้าไทจงผ่านภูเขาสูงหนึ่ง พระเจ้าไทจงก็ถามพวนกัวว่าเขาอะไร พวนกัวก็ทูลว่า ภูเขาสูงนั้นเป็นที่อยู่ของพวกที่คิดลบถุทธศตอเจ้า และเป็นคนร้ายทำบาปเมื่อตายไปแล้วก็จะไปอยู่ที่ภูเขานั้น พวกเหล่านี้ไม่มีเงินใช้ ได้รับความอดอยากถึงกับต้องเหินเนื้อกันเองกิน ขอให้พระเจ้าไทจงประทานเงินให้กับพวกมันบ้าง จะได้เอาไว้อาศัยสอยไปจนกว่าจะสิ้นกรรมแล้วพระองค์จะได้ผ่านทางนี้ไปได้สะดวก

พระเจ้าไทจงจึงตรัสว่า เมื่อตอนมาก็ไม่ได้เตรียมเนื้อเตรียมตัวอะไรมาด้วยเปล่า ๆ ไม่มีสักอึเปะเดียวจะเอาเงินทองที่ไหนมาให้เล่า พวนกัวก็ทูลว่า ข้อนั้นอย่าทรงวิตกไปเลย อวยชิงขุนนางของพระองค์มีเงินอยู่ในธนาคารเมืองฝิมามากมาย ขอให้พระองค์ทำตัวยืมเงินไว้กับผู้รักษาก็แล้วกัน และพวนกัวจะค้ำประกันให้เอง เมื่อกลับไปเมืองมนุษย์แล้วจึงค่อยใช้ให้กับอวยชิง พระเจ้าไทจงก็ทรงยอมเขียนตัวยืมเงินให้ เมื่อมาถึงภูเขาสูงนั้น พวกปีศาจรูปพิกลซึ่งเคยทำศึกสงครามกับพระเจ้าไทจงและถูกพระองค์ฆ่าตายต่างพากันมาร้องทวงชีวิต พวนกัวจึงแจ้งให้พวกปีศาจเหล่านั้นทราบ ว่า พระเจ้าไทจงยังไม่สิ้นบุญจะกลับไปเมืองมนุษย์ และจะได้ทำบุญแผ่ส่วนกุศลมาให้ และตอนนี้ก็ขอให้หัวหน้าออกมารับตัวเงินไปเบิกเงินทองมาแจกจ่ายกันก่อน เมื่อพวกปีศาจได้ทราบความจริงเช่นนั้นจึงได้ล่าถอยกลับไป ต่อจากนั้นพระเจ้าไทจงก็มาถึงสะพานหินสี่เขี้ยวแห่งหนึ่ง ขณะที่เดินจะลงสะพานอยู่แล้วนั้นเองก็ได้ยินเสียงฟ้าลั่น พระเจ้าไทจงตกพระทัยหล่นจากสะพาน พอล้มพระเนตรอีกครั้งก็แลเห็นพระญาติ พระวงศ์ และขุนนาง การที่พระเจ้าไทจงพินาศอีกนั้น พระองค์รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณสูงเตงมาก และมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานคลังเอาเงินมาคลังหนึ่งเพื่อใช้ให้แก่อวยชิงตามจำนวนที่ได้ขอยืมไป (ส. พลายน้อย, 2542, หน้า 101-104)

นอกจากนี้การฝังศพโดยใส่อาหาร เครื่องใช้ และเครื่องประดับลงไปด้วยนั้น เพราะเชื่อว่าผู้ตายยังคงต้องใช้ของเหล่านี้ พวกซาไกในแหลมมลายูเชื่อว่าก่อนที่วิญญาณจะเดินทางไปสู่อีกโลกวิญญาณจะอยู่ที่หลุมชั่วคราวหนึ่ง การไปยังเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายจะทำให้ผู้ตายโกรธเคือง ฉะนั้นเพื่อความปลอดภัยสิ่งของที่ฝังลงไปจึงต้องทำพิธีทำลายสิ่งของเหล่านั้นเสียก่อน บางแห่งนิยมฝังสิ่งของของผู้ตายลงไปและยังฝังสิ่งที่ยังมีชีวิตลงไปด้วย เช่น นอกสุสานของกษัตริย์สุเมเรียน มีโครงกระดูกคน 62 โครง ที่ในสุสานก็มีคนฝังลงไปด้วยอย่างน้อย 3 คน เป็นต้น หรือ

อาจเป็นการจำลองของจริงฝังร่วมด้วย เพราะเชื่อว่าผู้มีอิทธิฤทธิ์จะใช้ของจำลองได้เท่ากับของจริง เช่น ที่อียิปต์เป็นภาพเขียน ส่วนในจีนกลับใช้เครื่องปั้นดินเผาแทน (ซิน อยู่ดี, 2512, หน้า 42-45) ประเพณีการฝังสิ่งของให้แก่ผู้ตายนี้ เป็นการแสดงออกซึ่งความห่วงใยของคนเป็นและความกลัวของผู้ตาย เพราะไม่ต้องการให้ผู้ตายเกิดความหิวหรือความเคียดแค้น คนเป็นจึงใส่เครื่องรางหรือของมีอำนาจลงไปในหลุมด้วย

ปรัชญาการบูชาบรรพบุรุษ

ตามบันทึกโบราณเกี่ยวกับพิธีกรรมนี้เริ่มมีตั้งแต่ 255 ปีก่อนคริสต์ศตวรรษ เมื่อพระมหากษัตริย์หรือบุคคลชั้นสูงเสียชีวิตลงจะมีการฆ่าคนเพื่อสังเวยคนตาย ชาวจีนโบราณเชื่อว่าความตายคือการต่อชีวิต การส่งสิ่งของและข้าทาสให้แก่คนตายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ความเชื่อนี้ยังคงอยู่ในปัจจุบันแม้ว่าการฆ่าคนเพื่อเช่นสังเวยจะถูกยกเลิกแล้วก็ตาม ซึ่งพิธีกรรมนี้มาจากความเชื่อว่าคนเรามี 2 วิญญาณ คือ

1. ป้อ (Po) หมายถึง วิญญาณซึ่งจะจุติมาพร้อมการเกิดของทารก
2. หุน (Han) หมายถึง วิญญาณที่สวรรค์ส่งเข้าไปรวมกับวิญญาณแรกที่เกิด ตอนที่ตาย ป้อจะยังอยู่ที่ร่าง ส่วนหุนจะออกจากร่างขึ้นสู่สวรรค์ พิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อทางปรัชญานี้ได้แก่

2.1 พิธีกรรมการฝังศพ สร้างสุสาน โดยเฉพาะของพระจักรพรรดิ จะมีการสร้างที่ใหญ่โตมีการฝังอย่างดีและถูกต้องตามประเพณีเพื่อให้ป้อได้อยู่เป็นสุข ชาวจีนเชื่อว่าถ้าป้อไม่มีความสุขแล้ว อาจจะต้องออกจากร่างเที่ยวเร่ร่อนกลายเป็นวิญญาณปีศาจแห่งความชั่วร้ายที่เรียกว่า กุ่ย (Gui) ดังนั้น ชาวจีนทุกคนต้องได้รับการฝังเมื่อถึงแก่กรรม

2.2 พิธีกรรมในงานศพรวมทั้งพิธีงูเต็ก คือการเผาสิ่งของจำลองต่าง ๆ ให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

2.3 พิธีกรรมการเคารพบูชาป้ายวิญญาณ ซึ่งโดยมากมักวางไว้ตรงกลางของบ้าน มีการทำความสะอาดและจุดธูปบูชาทุกวัน การจุดธูปเชื่อว่าเป็นการเชิญวิญญาณมาสถิตที่ป้ายศพ เพื่อคอยดูแลปกป้องสมาชิกในครอบครัว

2.4 พิธีกรรมในวันเซ็งเม้ง หรือวันปล่อยวิญญาณ บรรดาญาติมิตรที่ยังมีชีวิตจะมารวมกลุ่มกันที่สุสานเพื่อทำการเซ่นไหว้ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษทั้งหลาย ทำให้วิญญาณของบรรพบุรุษยังรู้สึกมีความสัมพันธ์กับลูกหลานอยู่เหมือนเดิม

เมื่อมีผู้อาวุโสในครอบครัวถึงแก่กรรม สมาชิกที่เป็นเด็กจะเชิญพระเต้า แม่ชี หรือพระภิกษุในศาสนาพุทธมาประกอบพิธีกรรมเพื่อส่งวิญญาณให้หลุดพ้นจากหุบเหวของขุมนรก

ทั้งสิบเพื่อเกิดใหม่ พิธีศพของมหาเศรษฐีจะยาวนานถึง 49 วัน แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงไม่กี่วันเท่านั้น

ในบ้านเรือนของชาวจีนทั่วไปเมื่อมีการตายเกิดขึ้นญาติพี่น้องทั้งหลายจะนำผ้ามาปิดกระจกเงาทุกบานในบ้านเพื่อป้องกันไม่ให้ศพคืนชีพขึ้นมา บุตรชายคนโตจะต้องไปที่แหล่งน้ำที่ไกลที่สุดเพื่อโยนเศษเหรียญลงไป และดักน้ำกลับมาชำระศพ ศพจะได้รับการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่เขาชอบเป็นพิเศษเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ และนำไปวางไว้บนแท่น โดยให้ปลายเท้าหันไปทางประตูหน้า การหันเท้าของศพออกนอกบ้านจะเป็นการบอกแก่ผู้ตายว่าขณะนี้ผู้ตายได้เสียชีวิตลงแล้ว ไม่ต้องเป็นห่วงลูกหลานให้ไปตึงเถิด ให้ไปเกิดใหม่ในภพภูมิที่ดี ดังนั้นจึงถือว่าการหันเท้าของศพให้ออกไปทางหน้าบ้านเป็นเคล็ดอย่างหนึ่ง เพื่อไม่ให้ดวงวิญญาณของผู้ตายไม่ต้องเป็นห่วงเป็นกังวลเกี่ยวกับลูกหลาน เมื่อไม่เป็นห่วงเป็นกังวลแล้วจิตของผู้ตายจะได้สงบ แล้วมุ่งหน้าไปกำเนิดยังแดนสุชาติโดยเร็ว อีกทั้งยังเชื่อว่าถ้าเราไม่หันเท้าของศพออกไปทางหน้าบ้านแล้ว วิญญาณของผู้ตายก็จะกลับมาวนเวียนอยู่ภายในบ้านด้วยความด้วยความอาลัยในภพภูมิเก่า และเชื่อว่าคนเราเมื่อตายไปแล้วนั้นดวงวิญญาณของผู้ตายก็ควรจะอยู่ในโลกของวิญญาณ จะมาอยู่ในโลกของมนุษย์อันไม่สงบอีกไม่ได้ ถ้าผีและคนมาอยู่กันย่อมจะมีผลทำให้ทั้งคู่มีแต่จะตกต่ำลง ดังนั้นจึงให้หันเท้าของศพออกนอกบ้านเพื่อเป็นการบอกว่าการขณะนี้เขาได้เสียชีวิตไปแล้ว โลกของเขาอยู่กันกับโลกของมนุษย์แล้วนั่นเอง

แท่นพิธีประกอบด้วยรูปและตะเกียงน้ำมันวางไว้ที่ปลายเท้า มีป้ายชื่อสีขาววางไว้ระหว่างประตูและศพเพื่อแสดงว่ามีคนตายในบ้าน และเพื่อแสดงความโศกเศร้า บุตรของผู้ล่วงลับจะไว้ทุกข์ด้วยการแต่งชุดดำ หานจะแต่งชุดเดียวกันแต่จะมีผ้าสีขาวคาดเอว หลังจากนั้นสองวันจะนำศพไปไว้ในโลงที่บรรจุข้าวสารและกระจกเงาเพื่อใช้ส่องทางสู่สวรรค์ ก่อนพิธีฝังจะนิมนต์พระมาสวด และให้ญาติพี่น้องออกมาค่านับเป็นครั้งสุดท้าย นอกจากนี้อาจมีการจ้างคนมาร้องไห้ขณะประกอบพิธี คนจีนโบราณเขามีนางร้องไห้เป็นนัยว่าแสดงความกตัญญูต่อผู้ตาย โดยทั่วไปจะมีการสวดนานสามวันสามคืน หรือบางครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยจะสวดนานถึงเจ็ดวันเจ็ดคืน

ประเพณีของชาวจีนนั้นเมื่อถึงแก่ความตายแล้วนิยมฝังศพ ด้วยความเชื่อว่าการตายนั้นเป็นด้วยวิญญาณออกจากร่างไปชั่วคราว และช่วงเวลาหนึ่ง วิญญาณที่ออกไปจะกลับมาสู่ร่างเดิม จึงมีการเก็บศพไว้เพื่อความอบอุ่นและแสดงความกตัญญูต่อกตเวทีของลูกหลาน การฝังศพนี้เริ่มเมื่อก่อน พ.ศ. 207 โดยมีการสร้างที่เก็บศพขึ้นเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษกับลูกหลานที่มีชีวิตอยู่และได้กราบไหว้พ่อแม่เพื่อเป็นสิริมงคลของตนเอง การสร้างที่ฝังศพหรือที่เก็บศพจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญของตระกูล ต้องสร้างที่มีชัยภูมิเหมาะสม โดยนิยมยึดถือเอาสถานที่

ที่มีต้นธารน้ำไหลผ่านเพื่อให้หน้านั้นเป็นสื่อนำความเอือกเย็นสมบูรณ์ไปสู่ลูกหลาน เช่นเดียวกับที่น้ำทำให้มนุษย์ สัตว์ และพืชเจริญเติบโต และหน้านั้นเป็นธาตุหนึ่งในสี่ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่ประกอบขึ้นเป็นร่างกายของมนุษย์และมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก

การพิจารณาชัยภูมิที่ฝั่งศพนั้นมีหลักเกณฑ์อยู่หลายประการ เช่น ต้องรู้แหล่งต้นน้ำ ลำธาร ต้องรู้ทิศทางความเหมาะสมจากการไหลของน้ำ ต้องรู้ลักษณะมังกรของพื้นที่คือมีชัยภูมิที่ถูกต้องตามตำรา สายน้ำถูกลักษณะและทิศทาง ภูมิประเทศสวยงามเป็นมงคล และวันเวลาฝั่งศพ ตรงตามฤกษ์ยาม ซึ่งมีศาสตร์การศึกษาชัยภูมิของฮวงจุ้ยอีกสำหรับใหญ่ และยังมีเครื่องมือหาทิศตั้งฮวงจุ้ยเป็นวงกลมเข็มทิศ (ล่อเกหรือล่อปั่ว) ที่พัฒนามาจากยันต์แปดทิศ เพื่อแสดงการหมุนเวียนของธรรมชาติและสัตว์มงคล เช่น สวรรค์ น้ำ (ทะเลสาบ) ไฟ ฟาโร่ ลม น้ำ (ฝน) ดิน (โลก) และสัตว์มงคล เช่น ม้า แพะ ไก่ฟ้า มังกร สัตว์มีปีก หมู วัว เป็นต้น (หลี่ไป๋ไส, 2552, หน้า 14-15)

ในวันฝังจะมีการเซ่นคนตายด้วยหมูหันหรืออาหารต่าง ๆ บุตรชายคนโตจะทำความสะอาดโลงด้วยไม้กวาดใหม่และธูปธูป บูตรเขยจะเป็นผู้ถือป้าย ก่อนที่จะทำการเคลื่อนย้ายศพไปยังสุสานจะมีการสวดอีกครั้งโดยพระ ขณะที่ยกโลงนั้นมีข้อห้ามไม่ให้ผู้ไว้ทุกข์มองเพราะอาจสูดเอากลิ่นอายของความตายเข้าไปเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเมื่อโลงศพได้ถูกเคลื่อนย้ายไปวางไว้บนรถแล้ว ญาติทั้งหลายจะรวมกลุ่มเดินแห่ขบวนศพตามหลังและมีการบรรเลงดนตรีประกอบงานศพ เมื่อมาถึงสุสานจะมีการแจกสุราและหมูหันแก่บรรดาแขกหรือ เมื่อเสร็จสิ้นการกินแล้วจึงเคลื่อนย้ายศพเข้าสู่หลุมฝัง และก็เป็นข้อห้ามเช่นเดียวกันว่าไม่ให้มองขณะที่กำลังลดโลงสู่หลุม เพราะจะทำให้โชคร้าย ในช่วงนั้นพระจะโยนไก่ขาวไปให้บุตรชายคนโตซึ่งถ้าเขารับได้จะแสดงถึงความมีโชค แต่หากเขารับไม่ได้ถือว่าเป็นลางไม่ดีแก่ครอบครัว แล้วจากนั้นจะมีการจุดธูป เช่น เนื้อสัตว์และผลไม้ ญาติมิตรจะโยนก้อนดินลงไปหลุมฝังและจากจากไปโดยไม่ต้องหันกลับมาเพื่อให้วิญญาณจากไปสู่โลกของหยินอย่างสงบ หากมีการหันมามองจะนำความโชคร้ายมาให้แก่วิญญาณ

ชาวจีนเชื่อว่าความตายมีผลต่อญาติมิตรที่อยู่เบื้องหลัง การเลือกทำเลหลุมฝังศพจึงต้องเลือกด้วยความพิถีพิถัน โดยทั่วไปจะให้ผู้เชี่ยวชาญการดูฮวงจุ้ยเป็นผู้เลือกทำเล ทำเลที่ตั้งควรเป็นทำเลมังกรที่มีลมหายใจแห่งชีวิต หากขาดข้อนี้จะทำให้ศพไม่สงบ มีผลต่อโชคลาภของญาติมิตร เชื่อกันว่าสุสานตั้งอยู่ในที่ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนก็จะถือเป็นทำเลที่เหมาะสมเป็นทำเลที่ให้โชค โดยทำเลดังกล่าวเป็นการนำสัตว์ที่มีลักษณะเป็นสิริมงคล และมีความยั่งยืนมาใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ กล่าวคือ ทำเลที่ตั้งนั้นจะต้องประกอบไปด้วย เสือขาวเป็นตัวแทนของทิศตะวันตก มักอยู่ทางขวามือของสถานที่เมื่อหันหน้าออก มังกรเขียวเป็นตัวแทนของทิศตะวันออก มักอยู่ซ้ายมือของสถานที่เมื่อหันหน้าออก เต่าดำคือความมั่นคง จะอยู่ด้านหลังของสถานที่ และหงส์แดงเป็นตัวแทนของ

ทิศใต้ อยู่ด้านหน้าของสถานที่ (เอวีลีน, ลิป, ม.ป.ป., หน้า 75-77)

ลักษณะชัยภูมิที่ดีเลิศตามแบบจีนโบราณ คือแนวภูเขาที่ทอดยาวโอบโค้งเข้าหากัน เข้าลักษณะของเสือขาว มังกรเขียว เต่าดำ และหงส์แดง ศาสตร์ฮวงจุ้ยได้เปรียบมังกรเป็นเสมือนภูเขา กล่าวคือ มังกรหมายถึง บริเวณหรือทำเลที่ใช้ฝังศพ มังกรเป็นสัตว์ที่เป็นปัจจัยที่อาจเข้าไปเสริมหรือทำลายโชคเคราะห์ของมนุษย์ได้ ตามหลักฮวงจุ้ยการหันและการหมุนตัวของมังกร หรือลำตัวของมังกรที่สูง ๆ ต่ำ ๆ หมายถึงลักษณะของทำเลพื้นที่ตรงนั้น มังกรปลอมหรือเท็จหมายถึง ที่ราบส่วนมังกรจริงหมายถึงดินที่เป็นลูกคลื่นสวยงาม เป็นทำเลที่เหมาะสมนำโชค มีพื้นดินที่แข็งแรงมั่นคง ซึ่งการพิจารณาความเหมาะสมรูปลักษณะมังกรคือ การพิจารณาทำเลที่มีความเหมาะสมเป็นที่ตั้งฮวงจุ้ย นอกจากทำเลมังกรที่งดงามแล้วยังจะต้องมี ชี หรือลมหายใจแห่งจักรวาลอีกด้วย ถ้าไม่มีชีที่ดีสอดคล้องกับทำเลจะทำให้เกิดเคราะห์กรรมและ โชคร้ายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

แนวคิดด้านฮวงจุ้ยสุสาน

อานวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ (2538, หน้า 17) ได้แปลงานเขียนของ Sarah Rossbach ซึ่งกล่าวไว้ว่าเมื่อหลายพันปีมาแล้วในขณะที่อารยธรรมของจีนเจริญรุ่งเรือง ตามริมฝั่งแม่น้ำเหลือง และแม่น้ำเว่ยที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุนั้น ความเชื่อพื้นฐานของฮวงจุ้ยก็พลอยพัฒนาขึ้นจากลักษณะของที่ดินและภูมิประเทศของธรรมชาติแถวนั้น ซึ่งมีทิวเขา ที่ราบสูง แม่น้ำ หุบเขา และที่ราบปะปนกันไป ก่อนที่มนุษย์จะรู้จักวิชาก่อสร้างและวางผัง ปราบกฎการณ์ธรรมชาติถือเป็นสิ่งชี้แนะเราให้รู้ว่าทำเลแห่งไหนเหมาะสมกับการตั้งบ้านเรือน ศาลเจ้า และที่ฝังศพ

บงกชรัตน์ เตชะไตรศักดิ์ (2541, หน้า 137) ได้กล่าวเกี่ยวกับภูมิทัศน์คนตายไว้ว่า ชาวจีนซึ่งนับถือศาสนาพุทธขงจื้อนิยมการฝังศพสำหรับผู้ล่วงลับไปแล้ว มีการเตรียมพื้นที่ไว้สำหรับการนี้ ในบางส่วนของจีนก่อนสมัยคอมมิวนิสต์ ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่ในบางเขตจะเป็นสุสานและศาลบรรพบุรุษซึ่งทำให้พื้นที่ที่จะใช้ในการเกษตรลดลง ตามประเพณีชาวจีนเลือกที่ฝังศพในบริเวณฮวงจุ้ยซึ่งหมายถึงลมและน้ำ ซึ่งจะทำให้ผู้ตายอยู่โดยสันติกับสภาพแวดล้อมและเชื่อกันว่าถ้าฮวงจุ้ยที่ตั้งหลุมศพไม่ดีแล้วผู้ตายจะไม่สงบและลูกหลานจะพบกับความวิบัติ

วิถีของชาวจีนตลอดจนชาวไทยเชื้อสายจีนเชื่อว่าวิญญาณหลังความตายนั้นมีอยู่จริง ระบบความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยจึงถูกนำมาใช้กับผู้ล่วงลับเพื่อหาทำเลสำหรับฝังศพ (นรมิตร ลีวชนมมงคล, 2530, หน้า 113) พวกเขามีความเชื่อว่าการฝังศพในทำเลที่ดีจะทำให้วิญญาณอยู่อย่างสงบ (ละเอียด ศิลาน้อย, 2530, หน้า 22) ตามความเป็นจริงแล้วคำว่า ฮวงจุ้ย ในภาษาจีนไม่มีมีแต่คำว่า ฮวงจุ้ย ซึ่งคำว่าฮวงจุ้ยนี้เป็นภาษาแต้จิ๋ว ถ้าออกเสียงแบบจีนกลางจะเป็น ฮวงซุ่ย ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นการเรียกเพี้ยนมาจากคำไห่คำหนึ่งแล้วจึงกลายเป็นฮวงซุ่ยไป (จิตรา

ก่อนันทเกียรติ, 2549, หน้า 50) ฮวงจู้ที่นิยมกันมากคือ ตรงด้านหน้าของที่ดินที่ใช้เป็นสุสาน ต้องให้มีแหล่งน้ำ เพราะคนจีนเปรียบน้ำเป็นเสมือนเงินทอง โชคลาภ เมื่อตีความให้ลึกลงไปจะพบว่าคนจีนมีความผูกพันกับการเกษตรกรรมมาแต่โบราณ การมีน้ำหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน ความสามารถในการเพาะปลูกที่จะทำได้ง่ายและมีน้ำกินน้ำใช้ในการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคมในการสัญจร ไปมา (จิตรรา ก่อนันทเกียรติ, 2549, หน้า 52-54)

เป็นความเชื่ออย่างลึกซึ้งว่าสุสานที่ดีย่อมหมายถึง ความมีโชคความเจริญรุ่งเรืองของวงศ์ตระกูล ยิ่งถ้าครอบครัวใดประสบความสำเร็จก็ยิ่งแสดงว่าเป็นผลมาจากฮวงจู้ที่ดี และการเลือกสถานที่ฝังศพของบรรพบุรุษมักจะได้รับการคัดเลือกอย่างพิถีพิถันตามหลักฮวงจู้ เป็นที่เชื่อกันว่าบรรพบุรุษเป็นผู้ที่ควรค่าแก่การสักการบูชา ถ้าสถานที่พำนักในบ้านปลายอยู่ในทำเลที่ดีก็จะทำให้ทายาทหลายชั่วอายุคนประสบกับความมั่นคงพบแต่ความ โชคดีชีวิตเต็มไปด้วยเกียรติยศ ชื่อเสียงเป็นที่นับหน้าถือตา มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย อายุยืนยาว (อานวยชัย ปฏิพันธ์เผ่าพงศ์, 2538, หน้า 62-63) ธรรมเนียมการจัดทำฮวงจู้ขึ้นนั้นบรรดาชาวจีนได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว ครั้นในสมัยต่อมาเมื่อชาวจีนอพยพไปอยู่ในประเทศอื่นก็นำเอาประเพณีการทำฮวงจู้ไปยังต่างประเทศด้วย (นวรรตน์ เลขะกุล, 2522, หน้า 92)

สุนทรา สัจจะวัชรพงศ์ (2554, หน้า 16-18) ได้กล่าวว่า ฮวงจู้ของชาวจีนมี 4 แบบ คือ

1. ฮวงจู้รวม มีลักษณะเหมือนหม้อบ้านจัดสรร แต่ละหลุมหันหน้าไปในทิศทางเดียวกันและเรียงต่อกันเป็นแถว การเลือกฮวงจู้ตามธรรมเนียมโบราณต้องพิจารณาปัจจัยเรื่องการเลือกทำเลที่ตั้งเพื่อฝังศพคนตาย โดยมีความเชื่อว่า เพื่อเป็นการสนับสนุนดวงคนที่มีชีวิตอยู่ ยึดหลักความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ด้วยการดูลักษณะของภูเขา การไหลผ่านของน้ำ ลักษณะของดิน สีดิน ทิศทางลม และแดด ธาตุของคนตาย

2. ฮวงจู้ส่วนตัว คือการฝังศพเดี่ยว หรือเป็นคู่สามีภรรยาในพื้นที่เดียวกันโดยไม่จำเป็นต้องหันทิศเดียวกันกับหลุมอื่น ๆ ที่อยู่ภายในโครงการ ชินแสจะเป็นผู้ที่มาดูดวงของผู้ตายและลูกหลานโดยจะดูให้เอื้อประโยชน์สูงสุดกับลูกหลานทุกคน เช่น สุสานไทยสมบูรณ์ในจังหวัดชลบุรี เป็นต้น

3. ฮวงจู้สุสานแบบเจ้าอยู่ (การสร้างวัยจร) เพื่อปรับเปลี่ยนชะตากรรมให้ดีขึ้นได้โดยการวิเคราะห์หาธาตุของดวง เช่น ดวงอ่อนแอแต่ลาภมากก็ไม่สามารถรับลาภได้ หากวัยจรคือช่วงชีวิตที่เข้ามากระทบกับดวงทำให้เรามีกำลังมากขึ้นก็สามารถรับลาภได้ หรือในบางกรณีการสร้างสุสานเป็นการชั่วคราวเพื่อแก้ไขช่วงรอบปีที่ดวงกำลังมีเคราะห์ เมื่อผ่านพ้นช่วงนั้นไปก็ยกเลิกหรือถอนสุสานนั้นได้ เมื่อเราหาธาตุสำคัญของเราได้ก็สามารถสร้างราศีของธาตุนั้นให้อยู่กับเราตลอดไปได้ด้วยการทำสุสาน ฮวงจู้แบบเจ้าอยู่เป็นสุสานขนาดเล็กย่อย บรรจุสิ่งที่เป็นตัวแทนของเรา

คือ เลือด กระดูก หนัง โดยการนำเส้นผมที่ดึงออกจากหนังศีรษะแทนเลือด กระดูก และหนัง ใส่ลงในโถบรรจุแล้วนำไปใส่ที่หลุมสุสาน ตามทิศที่ถูกต้องกับธาตุของเจ้าของดวง ประกอบกับฤกษ์ยาม ดาว 9 ยุค และชัยภูมิที่ถูกต้อง เป็นการเสริมดวงเฉพาะบุคคลจึงไม่จำเป็นต้องดวงบุคคลอื่น

4. ดวงชัยแบบเผาแล้วเก็บอัฐิ เป็นการเผาและนำเฉพาะอัฐิมาเก็บไว้ในช่องที่ได้จัดเตรียมไว้วิธีนี้สามารถเก็บอัฐิของผู้ตายได้มากกว่าแบบการฝัง และสะดวกต่อการกลับมาประกอบกิจกรรมเชิงมั่ง โดยแต่ละชั้นแต่ละช่องจะมีราคา รูปแบบ และขนาดแตกต่างกันอยู่ที่ความต้องการของผู้ซื้อ ผู้ซื้อมักจะให้ซินแสหรือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเลือกทิศทาง และชั้นให้

ดวงชัย หรือดวงชัย เป็นภาษาแต้จิ๋วแต่ถ้าออกเสียงแบบจีนกลางจะเป็น ฟ่งสุ่ย หรือ ฟ่งสอย คือ วิชาภูมิพยากรณ์ (Geomancy) เป็นวิชาชั้นสูงของชาวจีน ซึ่งมีการถ่ายทอดกันมานับพันปีแล้ว ฟ่งสุ่ย หรือดวงชัย ซึ่งหากแปลเป็นไทยจะสามารถแยกได้เป็น 2 คำ คือ ดวง แปลว่า ลม ชัย แปลว่า น้ำ เมื่อนำสองคำมารวมกันจะหมายถึง อำนาจของสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ ซึ่งจะประกอบไปด้วย ลมและอากาศของภูเขา เนินเขา ลำธาร แม่น้ำ และฝน ยังมีจุดสำคัญเหนือไปยิ่งกว่านั้นก็คือขบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นไปของธรรมชาติ ซึ่งมีอำนาจของสากลจักรวาลทั้งหมดแห่งแนวความคิดและสัญลักษณ์ของอภิปรายที่มีอำนาจเกี่ยวพันอยู่เบื้องหลัง โดยมี การจัดเตรียมภาวะแวดล้อมให้ถูกหลักเกณฑ์ที่ดี แล้วก็ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มีการปฏิบัติ (พลูหลวง, 2531, หน้า 139)

คนจีนมีความเชื่อว่า ในแต่ละที่มีพลังลึกลับแฝงอยู่ ดังนั้นการเลือกทำเลที่ตั้งได้ถูกหลัก และยังถ้าเป็นการสร้างบ้านได้ถูกต้องตามหลักดวงชัยพลังลึกลับก็จะยิ่งช่วยให้ที่ตรงนั้นถูกโฉลกกับเจ้าของ ทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยมีความเจริญก้าวหน้าอยู่เย็นเป็นสุข ศาสตร์เรื่องดวงชัยไม่เพียงแต่ใช้กับที่อยู่อาศัยของคนที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น ซึ่งคนจีน เรียกว่า เอี้ยงก้ง เท่านั้น กับ อิมก้ง ซึ่งหมายถึงที่อยู่ของคนตาย หรือบ้านของบรรพบุรุษในปรโลกก็ต้องดูให้ถูกโฉลกด้วย (จิตรา ก่อนันทเกียรติ, 2549, หน้า 57-58) ภายหลังพิธีฝังศพสมาชิกของครอบครัวจะสร้างป้ายศพเพื่อวางไว้บนแท่นบูชาและให้พระสวดมนต์ให้พร จากนั้นจะนำป้ายไปไว้ที่บ้านคอยดูแลทำความสะอาด และจุดธูปบูชาทุกวัน การจุดธูปนั้น ชาวจีนมีเชื่อว่าเป็นการเชิญวิญญาณมาสถิตที่ป้ายศพเพื่อคอยดูแลคุ้มกันภัยให้กับสมาชิกในครอบครัว ในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์กับวิญญาณนั้น ไฟเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะมีความเชื่อว่าไฟ คือ สิ่งที่จะนำส่งของและอาหารเช่น ไข่ ไปถึงวิญญาณ การจุดธูปจึงเป็นสัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องจำนวนของก้านธูป ดังนี้

1. ธูปหนึ่งดอก ใช้สำหรับมนุษย์ที่เสียชีวิตไปแล้ว ขณะที่ประกอบพิธีศพเมื่อมีผู้มาเคารพศพ ลูกหลานของผู้ตายจะต้องจุดธูปหนึ่งดอกให้กับผู้ที่มาเคารพศพ

2. รูปสามดอก เชื่อว่าเป็นการเคารพสูงสุดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และยังเชื่อว่าเป็นการขอพรอะไรก็ได้ที่ผู้ไหว้ต้องการ 3 สิ่ง แล้วจะสมหวังทุกประการ

3. รูปห้าดอก เชื่อว่าเป็นการไหว้เจ้าที่เจ้าทางที่ตั้งอยู่ในบ้าน เพราะเชื่อว่าเจ้าที่มีพี่น้องอาศัยอยู่รวมกัน 5 คน (ที่ใช้คำว่า “คน” นั้นเพราะเจ้าที่ไม่ใช่เทพ แต่จะอยู่ต่ำกว่าเทพและอยู่สูงกว่าพวกผีบ้านผีเรือน)

4. รูปเก้าดอก เชื่อว่าเป็นการไหว้พระพรหมของศาสนาพราหมณ์ หรือเทพเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งของจีน และยังเชื่อว่าเป็นการไหว้ครูบาอาจารย์

นอกจากนี้ยังมีแสงสว่างที่ได้จากตะเกียงหรือเทียน โดยเชื่อว่าแสงสว่างของดวงไฟที่อยู่ในตะเกียง เทียน หรือโคมไฟนั้น นอกจากจะให้แสงสว่างแก่มนุษย์โลกแล้วยังมีความเชื่อคือ แสงสว่างนำทางไปสู่ความรุ่งโรจน์ ความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออีกว่าแสงสว่างเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นพิธีกรรมทางศาสนา อนึ่งที่มาของการจุดตะเกียงนี้ก็มีตำนานที่เล่าขานกันมาอีกว่ามาจากเรื่องสามก๊ก เมื่อตอนขงเบ้งตายบิรารยังไม่อยากให้ข้าศึกรู้ทันที โดยวิธีหนึ่งที่ข้าศึกอาจรู้ได้ก็ด้วยการดูดวงดาวประจำชีวิตของขงเบ้ง ถ้าดับแสงไปก็คือชีวิตที่ดับสูญ บิรารจึงใช้วิธีจุดตะเกียงเพื่อเสริมแสงให้ดาวชีวิตของขงเบ้งยังส่องสว่าง เขาเชื่อว่าแสงดวงดาวของขงเบ้งนี้หลอกข้าศึกอยู่ได้หลายวัน จึงเป็นธรรมเนียมสืบมาว่าในงานศพให้มีการจุดตะเกียงเพื่อเสริมดวงดาวไว้สักระยะหนึ่ง จนกว่าวิญญาณของผู้ตายจะได้ไปสู่สวรรค์ (จิตรร่า ก่อมนทเกียรติ, 2549, หน้า 167-168)

ชาวจีนเชื่อว่าความเจริญรุ่งเรืองของลูกหลานขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้งของบ้าน หรือตำแหน่งของหลุมฝังศพของคนตาย ฉะนั้นชาวจีนจึงนิยมฝังศพบรรพบุรุษ ชาวจีนถือว่าผู้ตายเป็นผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่เพียงแต่อยู่คนละโลก และหลุมฝังศพก็คือบ้านของพวกเขา พวกเขาจะไม่สร้างบ้านหรือตั้งหลุมฝังศพโดยปราศจากการปรึกษาหมอดูหรือซินแสก่อน หมอดูจะเป็นผู้ดูให้อำนาจของลมและน้ำนั้นครอบครองอยู่บริเวณใด การทำลายอำนาจธรรมชาติโดยการสร้างหลุมฝังศพบนพื้นดินหรือขุดลงไปดินจะเป็นการเสี่ยงต่อการถูกรบกวนโดยลมและน้ำไม่ดี ต้องให้ผู้ชำนาญเป็นผู้เลือกสถานที่หรือตำแหน่งที่เหมาะสมสำหรับหลุมฝังศพ และเลือกวันที่ดีของการลงมือขุดหลุม ที่มาของความเชื่อด้านดวงชัย ความเชื่อมโยงระหว่างบรรพบุรุษกับคนรุ่นหลัง บรรพบุรุษเปรียบเสมือนราก ถ้าต้นไม้ใดถ้ารากหยั่งลึก ต้นไม้นั้นก็จะได้รับน้ำและอาหารเพียงพอ ผู้ใหญ่เปรียบเสมือนลำต้น คอยประคองกิ่ง ก้าน ใบไม่ให้ล้ม สมาชิกวัยทำงานเปรียบเสมือนกิ่งก้านใบ เป็นกำลังสำคัญในการรับแสงเพื่อหล่อเลี้ยงลำต้น เด็กเปรียบเสมือนดอกผล เป็นตัวกำหนดค่าของต้นไม้ต้นนี้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสุสานบรรพบุรุษว่ามีผลจากรุ่นถึงรุ่น

เราสามารถทำนายอนาคตได้ถ้าเรามีสุสานที่ดีให้แก่บรรพบุรุษ

การไว้ทุกข์เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดามารดา

ลัทธิขงจื๊อว่า เมื่อบิดามารดาถึงแก่กรรมแล้ว ให้ไว้ทุกข์แก่บิดามารดาเป็นเวลา 3 ปี พิธีรีตองในการไว้ทุกข์ต้องปฏิบัติจริง ๆ เช่น ต้องรับประทานอาหารเหลว ๆ ต้องใช้เสื้อผ้าหยาบ ๆ คือ ผ้ากระสอบ ผ้าดิบต่าง ๆ จะใส่เสื้อผ้าดี ๆ ไม่ได้ จะสนุกสนานเฮฮาในระหว่างที่ไว้ทุกข์ไม่ได้ ในเรื่องนี้มีนักปราชญ์บางคนไม่เห็นด้วย เพราะการไว้ทุกข์นานเกินไปทำให้จิตใจหดหู่ ทำให้เสียงงานเสียการ นักปราชญ์ผู้นั้นก็คือ ไซฮว๋อ ไซฮว๋อได้พูดกับขงจื๊อว่า ถ้าคนผู้ดีทั้งหลายละเว้นจากการปฏิบัติจารีต พิธีเสียสามปี การดนตรีก็จะถึงซึ่งความหายณะ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีพืชพันธุ์ธัญญาหารที่แก่แล้วก็หมดไป พืชพันธุ์ธัญญาหารใหม่ๆ ก็เจริญเติบโตขึ้นมา ไม้ที่เสียคสีก้นย่อมก่อให้เกิดไฟประจำฤดูกาลหลายครั้งหลายหน เพราะฉะนั้นไว้ทุกข์ปีหนึ่งก็ควรจะพอแล้ว

สิ่งทั้งหลายในโลกนี้ปีหนึ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เช่น การทำนาพอถึงเดือน 6 เดือน 7 หรือเดือน 8 เราก็เริ่มไถนา คราดนา ดำนาแล้ว เมื่อดำนาเสร็จแล้วต่อไปก็เป็นการเก็บเกี่ยวในราวเดือน 12 เดือนอ้าย เดือนยี่ เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วก็เป็นเวลาพักผ่อน พอครบรอบปีก็เริ่มทำเช่นนี้อีก สิ่งทั้งหลายที่ครบรอบปีก็มีอะไรขึ้นมาใหม่ ของเก่าก็หมดไป เพราะฉะนั้นการไว้ทุกข์สักปีเมื่อครบรอบปีแล้วก็ควรจะพอ การไว้ทุกข์ถึง 3 ปี เห็นว่านานเกินไป ขงจื๊อตอบว่า “ท่านคงจะรู้สึกว่าการรับประทานข้าวที่ขัดสีแล้ว และสวมเครื่องแต่งกายที่ทรุหร่าเป็นของง่ายกระมัง” ไซฮว๋อตอบว่า “เป็นของง่าย เพราะระหว่างที่ไว้ทุกข์ 3 ปี จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดีไม่ได้ ต้องใช้ผ้าหยาบ รับประทานอาหารที่หยาบ ๆ เมื่อไซฮว๋อตอบว่าเป็นของง่าย ขงจื๊อก็บอกว่า “เมื่อท่านเห็นว่าเป็นของง่ายก็เชิญท่านทำเถิด” ขงจื๊อเห็นว่าตามปกติผู้ดีเมื่อตกอยู่ในระหว่างเศร้าโศก บิดามารดาถึงแก่กรรมลง ถ้าหากเขามีความกตัญญู แม้จะมีอาหารดี ๆ มาให้กินเขาก็กินไม่ลงหรือไม่เอร็ดอร่อย มีความอาลัยอาวรณ์ทำให้จิตใจไม่เป็นสุข ไม่อยากจะสนุกสนาน ไม่อยากจะแต่งตัวสวย ๆ งาม ๆ แม้จะอยู่ดีที่กรมบ้านช่องที่ใหญ่โตสวยงาม เมื่อเกิดทุกข์เพราะการจากไปของบิดามารดาแล้ว จะหาความสุขสบายเท่าที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ก็หาไม่ เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ก็มีแต่ความอบอุ่นใจ มีที่พึ่ง มีที่ปรึกษา เมื่อไซฮว๋อกลับไปแล้วขงจื๊อก็คิดอยู่คนเดียวว่า ไซฮว๋อนี้ช่างไม่มีมนุษยธรรมเลย การไว้ทุกข์เพียง 3 ปีก็หาว่านานเกินไปเสียแล้ว เหตุไฉนจึงไม่คิดถึงบุญคุณของบิดามารดาที่ท่านได้เลี้ยงเรามา กว่าที่จะพ้นความเป็นเด็กก็กินเวลานานนับสิบปีแล้ว ท่านได้รับความเหนื่อยยากเพียงไรกว่าเราจะพ้นจากอกท่าน เมื่อพ้นจากอกท่านไปแล้ว ก็เชื่อว่าท่านจะไม่ห่วงใยไม่รักใคร่ ความรักของท่านยังมีอยู่จนกระทั่งเราตายไป เพราะฉะนั้นการไว้ทุกข์เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่เพียง 3 ปีเท่านั้นหาได้นานไม่ การไว้ทุกข์ 3 ปี ขงจื๊อถือว่าคล้าย ๆ กับบิดามารดาที่ยกย่องเราอยู่ ยังอุปถัมภ์

คำชูเราอยู่ ความผูกพันอย่างใกล้ชิดเหมือนตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้นมิได้เสื่อมคลายไปเลย เป็นการเตือนใจให้เรารำลึกถึงท่านอยู่เสมอ เมื่อคิดเช่นนั้นก็ทำให้เราอบอุ่นใจขึ้นไม่ว่าเหว

ในสมัยโบราณของไทย เมื่อบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ถึงแก่กรรมลง เขาจะเก็บศพเอาไว้ในบ้านเป็นเวลาหลายปีก็มี เพราะถือว่าเป็นเครื่องเตือนใจให้ลูกหลานรำลึกถึงบุญคุณของท่าน ท่านไม่ได้จากไปไหน ยังอยู่ใกล้ ๆ เรา เด็ก ๆ ก็ไม่รู้สึกเกรงกลัวและได้ไหว้ทุกวัน เป็นการรำลึกถึงท่านและให้ความอบอุ่นแก่เรา พอเอาศพไปเผาแล้วลูกหลานก็พากันร้องไห้เพราะมีความรู้สึกว่าการนี้ท่านจากเราไปแน่ ๆ ตอนที่ศพท่านอยู่ในบ้านคล้ายกับว่าท่านยังมีชีวิตอยู่ ขงจื้อได้พูดถึงความกตัญญูต่อคนอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดาว่า “ถ้ามีความกตัญญูรู้คุณผู้ใหญ่ในตระกูล แลสั่งสอนญาติให้พร้อมเพรียง รักใคร่กัน ให้มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ ถ้าทำได้แล้วเหมือนอย่างปราบเมืองอันใหญ่ได้ ก็จะมีสุขเหมือนได้เป็นขุนนาง” คำว่าญาตินั้นมิใช่จะหมายถึงเครือญาติที่มีสายโลหิตเดียวกันเท่านั้น หากหมายถึงคนที่อยู่ร่วมประเทศเดียวกัน อยู่ร่วมโลกเดียวกันด้วย

พระพุทธเจ้าทรงจำแนกญาติเป็น 2 ทาง คือ ทางที่หนึ่ง ญาติเกิดขึ้นได้ทางสายโลหิตร่วมสายเลือดอันเดียวกัน เช่น พี่น้อง ลูกหลาน เป็นต้น ทางที่สอง ญาติทางธรรม คือ ผู้กั้นเคย เช่น มิตร สามิ ภรรยา เขย สะใภ้ ผู้ใหญ่ ลูกน้อง รวมทั้งญาติของผู้กั้นเคยด้วย ผู้ใดที่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณแม้เพียงเล็กน้อย เป็นต้นว่ารำลึกถึงบุญคุณอยู่เสมอ ผู้นั้นจะมีแต่ความสุขความเจริญ และก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดทั้งครอบครัวด้วย อริยเจ้าขงจื้อกล่าวว่า “อันเกิดมาเป็นคนให้มีความกตัญญูให้รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ อย่าทำให้เกินผู้ใหญ่ จึงนับว่าเป็นความกตัญญูสำหรับผู้ปฏิบัติ” (โมทยากร, ม.ป.ป., หน้า 63-69) ชาวจีนเป็นชนชาติที่มีความกตัญญูสูงมาก คุณธรรมนี้ได้รับการปลูกฝังและสืบทอดกันอย่างจริงจังมาตั้งแต่วัยเด็ก ความกตัญญูตกเวทีจึงได้ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของชาวจีนทั่วไป ทั้งความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่หรือล่วงลับไปแล้ว ชาวจีนจึงมีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษสูงมาก โดยจะบูชาเช่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษในโอกาสต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อแสดงถึงความกตัญญูต่อก่อนหน้านั้น ความกตัญญูเป็นสิ่งที่นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของจีนกล่าวเน้นถึงความสำคัญไว้มาก ดังเช่นตามแนวคำสอนของขงจื้อ เป็นต้น ดังที่ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ (2536, หน้า 240) อธิบายว่า ความกตัญญูมีบทบาทและอิทธิพลในสังคมชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ขงจื้อให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในครอบครัวมาก และพิจารณาว่าสังคมที่ดีจะต้องเริ่มจากสังคมจุดเล็กที่สุดคือภายในครอบครัวนั่นเอง และได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ 5 ประเภท เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามิภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง เป็นต้น และความสัมพันธ์ที่ขงจื้อย้ำมากคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดา บุตรจึงเคารพและมีความกตัญญูต่อบิดามารดา โดยเห็นว่าความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ มนุษย์จะไม่สมบูรณ์หากขาดความกตัญญูต่อบิดามารดาของตนเอง

มนุษย์จะแสดงความกตัญญูต่อคนอื่นได้อย่างไรหากมนุษย์ขาดความกตัญญูต่อบิดามารดาของตน ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณต่อตนเอง โดยแท้จริง

จากหลักคำสอนของขงจื้อและการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับความกตัญญูต่อบิดามารดาอย่างลึกซึ้ง ชาวไทยเชื้อสายจีนจึงให้ความสำคัญต่อคุณธรรมด้านนี้มาก โดยเชื่อว่าหากวิญญาณของบรรพบุรุษไม่ได้รับการเคารพบูชาแล้ว วิญญาณเหล่านั้นจะบันดาลให้ลูกหลานที่มีชีวิตอยู่ได้รับความเดือดร้อน ในทางตรงกันข้ามหากลูกหลานได้มีการเซ่นไหว้อย่างเหมาะสมก็จะช่วยปกป้องคุ้มครองให้ประสบกับความสุขความเจริญ การแสดงความกตัญญูต่อบิดามารดาหลังจากที่เสียชีวิตไปแล้วจึงนับว่าเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษ

สรุปชาวจีนเป็นชนชาติที่ถูกปลูกฝังมาตลอดให้ยึดมั่นถือมั่นในความเชื่อต่าง ๆ ในตำนาน เรื่องราวของจิตวิญญาณ และเรื่องพื้นบ้านปรัมปราตามประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายพันปี ไม่ว่าชาวจีนจะอพยพไปอยู่ ณ ที่ใดก็ตามก็จะนำอุปนิสัยประเพณีของตนไปด้วย ความเชื่อของชาวจีนนั้นมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันและต่อชุมชนของตน บ้างก็เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า ความเร้นลับของโชคชะตา โชคลาง ผีสางเทวดา หากจะตัดคำสอนของขงจื้อและปรัชญาของลัทธิเต๋าออกไปแล้วจะเห็นได้ว่าพื้นฐานทางด้านความเชื่อของชาวจีนนั้นเกี่ยวข้องกับความมานะพยายามที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต แสดงความเคารพนับถือต่อผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือดวงวิญญาณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน พยายามที่จะแสวงหาความรู้ที่เร้นลับเกี่ยวกับอนาคตของตน ความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ชาวจีนเชื่อว่าพวกเขาสามารถจะบรรลุเป้าหมายได้ โดยการแสดงความเคารพนับถือต่อกันตายเพื่อให้คนตายเกิดความพึงพอใจ และไม่กลับมาหาผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ พิธีกรรมเพื่อคนตายจึงมีความสำคัญมากสำหรับคนจีน หรือไม่ก็แสวงหาจุดที่กลมกลืนหรือความถูกต้องในชีวิตประจำวัน หรือหาวิธีการต่าง ๆ ให้เข้าถึงเทพยดาหรือเจ้าทั้งหลาย แต่โดยสรุปแล้วความเชื่อต่าง ๆ ของชาวจีนก็มีการผสมผสานหลักปรัชญาจากศาสนาหลักทั้งสามนั่นก็คือ เต๋า ขงจื้อ และพุทธแบบมหายาน เข้าด้วยกันจนกลมกลืนและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับชีวิตในแต่ละท้องถิ่น มนุษย์ในสังคมบุพกาลสามารถรักษาความหมายและคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของความตายเอาไว้ ความตายจึงไม่มีความหมายเพียงแก่การสิ้นชีวิตในทางกายภาพ แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความจริง ความหมาย และคุณค่าของชีวิต รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่มีต่อกันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งแสดงผ่านสัญลักษณ์ หรือพิธีกรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม พิธีกรรมและสัญลักษณ์เหล่านี้ทำหน้าที่เชื่อมโยงและรักษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ระหว่างคนเป็น และคนตายให้ดำรงอยู่อย่างมีเอกภาพ ซึ่งแตกต่างจากสังคมสมัยใหม่ที่ต้องสร้างคุณค่าหรือค่านิยมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความเป็นตัวตนของมนุษย์